

מפתחות ענינים - אות ס'

סגן

מהות סגן.

הוריות: קע"ב.

"משוח מלחמה קודם לסגן".

הוריות: קע"ו.

סדום

ע"י עוד בערך מדת סדום.

"רעים וחטאים לה' מאד": בגופם ובממונם.

סנהדרין: שע"ג*, שע"ד.

אבות: ל"ג (קטע "עוד נראה" ולהלן שם).

חומש: פ' לך לך, ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד (י"ג, י"ג).

דמויות ותקופות: בענין מאוחרים החולקים על קדמונים (קטע "וע"ע בסנהדרין") סק"ב.

בענין העבירות של סדום.

אבות: רצ"ו.

בענין למה קיבל אברהם מתנות מפרעה ולא הסכים לקבל ממלך סדום.

חומש: פ' לך לך, ולאברהם היטיב בעבורה (י"ב, ט"ז).

סוטה

בענין מה שילפינן מסוטה שספק טומאה ברה"י טמא, ע"י בערך טומאה - ספק טומאה ברשות היחיד וספק טומאה ברשות הרבים.

בענין סוטה וצרתה לענין יבום וחליצה, ע"י בערך יבום - סוטה וצרתה.

בענין שיטת ר"ת בנבעלת לעכו"ם, האם היא נאסרת להבעל ולהבועל וחייבת מיתה,

ובענין דעת הרא"ש בזה, ע"י בערך גוי - בן נח.

בענין היכא שהעידה כת אחת על הקינוי וכת אחת על הסתירה, למה אין זה נחשב חצי דבר, ע"י בערך עדות - חצי דבר.

א. כללי

ב. קינוי סתירה והשקאה

ג. האיסור של סוטה לבעלה

ד. האיסור להבועל

ה. העדות על זנות ועל קינוי וסתירה

ו. עד טומאה

ז. מגילת סוטה ושבועתה

ח. דיני הזנות

ט. הפסד כתובתה

א. כללי

בענין אם קינוי הוא חובה על הבעל (כשהוא רואה שאשתו עוברת על דת יהודית וכדומה), או האם זה רשות, או האם לפעמים הרי זה אסור.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ח', ט', י"ב סק"א.

דברי הירושלמי שלא יקנא מתוך שחוק וכדומה, ושיטת הרמב"ם בענין זה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" י', י"ב סק"א (קטע ראשון).

דברי ר' חנינא מסורא שלא יקנא אדם לאשתו בזמן הזה, ופסקיו של הרמב"ם בענין זה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" י"א, י"ב.

בענין אם לאחר קינוי וסתירה הבעל חייב להביאה אל הכהן להשקותה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ב'.

שלאחר קינוי וסתירה, אם אין עד טומאה,

אין כופין את בעלה לגרשה (כלומר בזמן הזה שאי אפשר להשקותה).

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד' (קטע "ועוד כתב שיש עוד נפ"מ").

"מוסרים לו שני תלמידי חכמים".

קידושין ד': חלק ההערות דף פ"א הערות א' - ד'.

הסוגיא אין משקין שתי סוטה כאחת.

סימנים בענינים שונים: "בענין אין עושין מצות חבילות חבילות" א', ב' (קטע "ועכ"פ יש להקשות" ולהלן שם).

ב. קינוי סתירה והשקאה

בענין אם קינוי הוא חובה על הבעל (כשהוא רואה שאשתו עוברת על דת יהודית וכדומה), או האם זה רשות, או האם לפעמים הרי זה אסור.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ח', ט', י"ב סק"א.

דברי הירושלמי שלא יקנא מתוך שחוק וכדומה, ושיטת הרמב"ם בענין זה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" י', י"ב סק"א (קטע ראשון).

דברי ר' חנינא מסורא שלא יקנא אדם לאשתו בזמן הזה, ופסקיו של הרמב"ם בענין זה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" י"א, י"ב.

בענין אם לאחר קינוי וסתירה הבעל חייב להביאה אל הכהן להשקותה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ב'.

שלאחר קינוי וסתירה, אם אין עד טומאה, אין כופין את בעלה לגרשה (כלומר בזמן הזה שאי אפשר להשקותה).

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד' (קטע "ועוד כתב שיש עוד נפ"מ").

ג. האיסור של סוטה לבעלה

דברי המהרי"ק שליכא היתר של "אומר מותר" באשת איש שזינתה אלא אפילו אם

חשבה שמותר לזנות הרי היא נאסרת על בעלה משום שנקרא שמעלה "מעל באישה".

כתובות א': ל"ח (קטע "ועי' בברכת שמואל").

כתובות ב': רמ"ט (קטע "ועי' ברמב"ן" ולהלן שם).

חומש: פר' נשא, ומעלה בו מעל (ה', י"ב), שם, והיא לא נתפשה (ה', י"ג) (קטע "והאב"מ").

דברי המ"מ בדעת הרמב"ם שעבור שבעל אשתו שזינתה אין מלקות משום "אחרי אשר הוטמאה" כי עיקר הלאו איירי במחזור גרושתו, והשגת הכ"מ עליו דשפיר לוקה, ודברי הלח"מ שהרמב"ם מחלק בין היכא שבאו שני עדים שזינתה לבין היכא שבא עד אחד אחרי קינוי וסתירה דנאמן רק לענין שלא להשקותה אבל לא לענין להלקות את הבעל.

יבמות א': ר"י.

חומש: פר' נשא, ועד אין בה (ה', י"ג) [ב] (קטע ראשון).

השיטה שכל הלאו שלא לבעול אשתו שזינתה הוא רק באופן שגירשה והחזירה (ואפילו אם לא נישאת לאיש אחר).

יבמות א': רכ"ח.

יבמות ב': תשמ"ז.

חומש: פר' נשא, ועד אין בה (ה', י"ג) [ב] (קטע ראשון).

שיטת הרמב"ם שעל ביאת אשתו ספק סוטה לוקה רק מכות מרדות, ושיטת תוס' והרשב"א שסוברים שלוקה מן התורה.

יבמות א': ר"י בההערה הראשונה, רכ"א.

חומש: פר' נשא, ועד אין בה (ה', י"ג) [ב] (קטע אחרון).

בענין אם הביאת איסור היא הדבר שאוסרת אותה להבעל ולהבועל או האם השם של זונה הוא הדבר שאוסר אותה.

כתובות א': קנ"ט (קטע "ועי' בקו"ש"), קע"א.

חומש: פר' נשא, ועד אין בה (ה'),
 י"ג [א] סק"ב (קטע "ובאות כ"ב"
 וקטע "ובקובץ שיעורים"), שם,
 והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [א]
 (קטע "והנה י"ל עוד" ולהלן שם).

סברת הקה"י שמה שהאיש נאסר על אשתו
 שזינתה הרי זה בדרך תוצאה ממה שהיא
 נאסרת עליו.

כתובות א': ק"ג (קטע "והקה"י
 שם").

בענין אם מיקרי שיש להסוטה שקינא לה
 ונסתרה חזקת טהרה.

יבמות א': ר"כ (קטע "מיהו הקובץ
 הערות").

המחלוקת בין רב אחא ורבינא בענין אם
 הסוטה מותרת לבעלה היכא שמחל על
 הקינוי לאחר שנסתרה. והקושיא דמה לי
 בזה שמחל הלא מידי ספיקא לא נפקא
 ולמה היא מותרת.

יבמות א': ר"כ (קטע "ועיין גם
 בחידושי הגר"ח").

בענין אם "ונטמאה" שעושה ספק זנות
 כודאי קאי רק על הציור של סוטה או האם
 על כל ספק זנות.

כתובות א': י"ג (קטע "ב'"), קס"ב
 (קטע "ועי' עוד"), קס"ג (קטע
 "והנה האחיזור"), רס"ח.

דברי תוס' שלענין להקל לא עשתה התורה
 ספק סוטה כודאי.

יבמות א': רי"ט, ר"כ.

בענין קושיית תוס' בסוטה דף כ"ח למה
 צריכים ונטמאה לאסור סוטה ספק לבעלה,
 תיפוק ל' משום שספיקא דאורייתא
 לחומרא.

יבמות א': ר"כ (קטע "והנה
 באמת" ולהלן שם).

הדרך שכתבו תוס' שלעולם המלה ונטמאה
 קאי רק על ודאי סוטה לחוד, רק שהתורה
 כתבה כן גבי ספק כדי להורות שספק הוא
 ממש כודאי. וכן הדרך שכתבו שלעולם לא
 אמרינן שהתורה עשתה ספק כודאי, אלא
 המלה ונטמאה קאי על המצב של ספק,
 והרי זה איסור עצמי על הבעל על המצב

של ספק (וכוונת הגמ' שעשתה התורה ספק
 כודאי היא רק שיש איסור מוחלט גם על
 המצב של ספק), ומכיון שלא כתיב איסור
 זה שיש על המצב של ספק בלשון לאו,
 לא אמרינן בכה"ג שהמלה טומאה מורה
 על היותה לענין יבום כערייות.
 יבמות א': ר"כ, רכ"א.

שלפי הצד שהאיסור של ספק סוטה לבעלה
 הוא בגדר איסור עצמי הרי זה בגדר עשה,
 אבל לפי הצד שעשאה התורה ספק כודאי
 ממש הרי הוא לוקה.

יבמות א': רכ"א (קטע "א").

בענין שלפי הצד שהאיסור של ספק סוטה
 לבעלה הוא בגדר איסור עצמי משום המצב
 של ספק הרי זה אפילו אם כלפי שמיא
 גליא שלא זינתה משא"כ לפי הצד שהתורה
 עשתה ספק כודאי.

יבמות א': רכ"א (קטע "א").

בענין אם לפי הצד שספק סוטה לבעלה
 היא בעשה, הכוונה היא דהוי בגדר איסור
 עשה לבוא עלי' או האם הוא בגדר מצות
 עשה לפרוש ממנה.

יבמות א': רי"ז (קטע ראשון).

חומש: פר' נשא, והוא (והיא)
 נטמאה (ה', י"ד) [ב].

בענין אם אשת איש שנתקדשה לחוד לאדם
 אחר אסורה מדרבנן לבעלה, וכן מה הדין
 אם עשתה כן ביהודה אשר שם מייחדים
 את חתן עם הכלה.

יבמות ג': ב'.

שיטת הר"ח שהולד שילדה אשה מהבעל
 שלה אחרי שזינתה הרי הוא ממזר מדרבנן
 והר"י שחולק על זה, ובענין אם לפי הר"ח
 היינו רק אם הוליד ממנה לפני שגירשה או
 האם אפילו לאחר שגירשה, ואפילו אם הי'
 בזנות בלי שחזר וכנסה.

יבמות ג': ט'.

ד. האיסור להבועל

בענין אם הביאת איסור היא הדבר שאוסרת
 אותה להבעל ולהבועל או האם השם של
 זונה הוא הדבר שאוסר אותה.

כתובות א': קנ"ט (קטע "ועי'
 בקו"ש"), קע"א.

חומש: פר' נשא, ועד אין בה (ה'), י"ג [א] סק"ב (קטע "ובאות כ"ב" וקטע "ובקובץ שיעורים"), שם, והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [א] (קטע "והנה י"ל עוד" ולהלן שם).

בענין אם האיסור להבועל הוא בתולדה ממה שהיא אסורה להבועל וממילא היכא שאינה אסורה להבועל אינה אסורה להבועל.

כתובות א': פ"ד סק"ה סק"ז, ק"ע, קע"א.

חומש: פר' נשא, והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [א].

בענין אם הטעם למה אינה נאסרת להבועל היכא שאנס אותה הרי זה משום שאינה נאסרת להבועל או האם הוא משום שלגבי דידה לא הוי בגדר זנות.

כתובות א': פ"ד סק"ז.

חומש: פר' נשא, והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [א] (קטע "והנה י"ל עוד" וקטע אחרון).

הדרך שהיכא שהבועל עשה שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא הרי היא אסורה עליו אע"פ שאינה אסורה להבועל כיון דהוי רק משום חסרון נאמנות לגבי הבעל.

כתובות א': ק"ע, קע"א.

חומש: פר' נשא, והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [א] (קטע "ולפי הנ"ל יוצא").

בענין אם היא אסורה לבועל היכא שהיא אנסה את הבועל.

כתובות א': קע"א (קטע "שו"ר במל"מ").

חומש: פר' נשא, והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [א] (קטע "שו"ר").

דברי הרא"ש והתה"ד שאינה נאסרת בהאיסור להבועל היכא שגם בלא"ה היתה אסורה לו דהיינו היכא שהבועל הוא גוי (ואח"כ נתגייר), ושאעפ"כ י"ל שהיכא שבעל אחות אשתו שהיא אשת איש, ושוב גירשה בעלה, ומתה אשתו של הבועל, יש בכה"ג איסור לבועל כי לא מיקרי שהיתה

בלא"ה אסורה לו כי ה' שייך שתהי' מותרת ע"י מיתת אחותה, ושאינו גוי שלאחר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

כתובות א': פ"ד סק"ב* סק"ד.

בענין אם חכמים קנסו שהולד מהבועל הוא ממזר גם אם הוליד ממנה לאחר שגירש אותה בעלה.

יבמות ג': ט' סק"ב.

ה. העדות על זנות ועל קינוי וסתירה

ע"י עוד בערך דבר שבערוה סק"ג (לאסור אשה על בעלה משום סוטה).

בענין אם צריכים דרישה וחקירה ויכול להזימה כדי לאסור אשה על בעלה משום סוטה, ע"י בערך הזמה סק"ה.

בענין אם בדבר שבערוה מצרפים שני עדים המעידים משני טעמים, וכגון שע"א אומר שאינה שותה משום שזינתה וע"א אומר שאינה שותה משום שלא זינתה.

כתובות ב': קמ"ד (קטע ראשון).

בענין למה אין בעדי קינוי ועדי סתירה פסול של חצי דבר (על פי שנים עדים יקום דבר ולא חצי דבר).

סימנים בענינים שונים: "סוטה" א'.

בענין אם צריכים עדי קינוי וסתירה רק כדי לברר שקינא לה ונסתרה, או האם צריכים אותם לקיומי, דהיינו שבלי נוכחות עדים אינם בגדר קינוי וסתירה שמביאים להשקאה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" א' (קטע "שו"ר"), י"ב סק"ב סק"ג סק"ד (קטע "ושוב הביא" ולהלן שם) סק"ה.

דברי הרמב"ם שעדי קינוי וסתירה שהוזמו לוקין.

כתובות ב': תמ"ב (קטע "והנה ע"ע ברמב"ם").

מכות: ע"ד סק"ב.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" י"ב סק"א (קטע "ועוד הקשה ממה שפסק הרמב"ם").

פסקו של הרמב"ם שאם השביע עדים שיעידו שקינא לאשתו ונשבעו שאינם יודעים לו עדות, ונמצא ששיקרו אינם חייבים קרבן שבועת העדות.

סימנים בענינים שונים: "סוטה"
י"ב סק"א (קטע "ועוד הקשה על דברי הרמב"ם").

ו. עד טומאה

בענין אם עד טומאה נאמן לעשותה ודאי סוטה, ויש בה הלאו של לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה אחרי אשר הוטמאה, או האם הוא פועל רק שאינה שותה, וממילא הרי היא נשאת אסורה משום האיסור עשה של ונטמאה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד', ה', ו', ז'.

דברי הקהלות יעקב שמצד מה שעד טומאה מהני לאסור אותה בתורת ודאי סוטה משום הלאו של לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה, אינה מפסידה כתובתה, וגם רק הבעל עובר על הלאו אבל הסוטה אינה עוברת, וגם מותר להבעל לבועלה בתורת פלגש, אבל האיסור עשה של ונמטאה מוסיף שהיא מפסידה כתובתה, ושגם האשה עוברת, ושהיא אסורה עליו גם בתורת פלגש.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ה' (קטע אחרון).

לפי הצד שאינו נאמן לעשותה ודאי סוטה, אלא הרי הוא פועל רק שאינה שותה, האם אין לו שום נאמנות, רק שגזירת הכתוב היא שלא תשתה, כמו שיש עוד נשים שאינן שותות מגזירת הכתוב, או האם פלגינן נאמנות והרי הוא נאמן באמת לענין שלא תשתה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ה'.

המחלוקת ביבמות דף נ"ו ע"ב בענין אם אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה רק משום טומאה או האם גם משום זונה.

יבמות ג': י"ב.

שיטת הרמב"ם שבאשת כהן, אם בא עד טומאה והעיד שזינתה, ושוב בעל אותה

הכהן, הרי הוא לוקה משום זונה, ושיטת ראב"ד שהוא לוקה רק משום טומאה.

יבמות א': ר"י.

סימנים בענינים שונים: "בענין עד אחד" (קטע "והנה לעיל" וקטע אחרון). "סוטה" ד' (קטע "ויש לעיין"), ו'.

חומש: פר' נשא, ועד אין בה (ה'), י"ג (ב).

בענין עד טומאה שבא לאחר ההשקאה.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד' (קטע "והביא" ולהלן שם).

המחלוקת בין רש"י והרמב"ם אם עד טומאה נאמן רק אם הוא מעיד שנטמאה מתוך אותה סתירה שהעדים העידו עליו (רש"י), או האם הוא נאמן גם אם העיד שנטמאה עם זה שקינא לה ממנו שלא מתוך אותה סתירה כיון שהיו כאן קינוי וסתירה (הרמב"ם).

כתובות ב': קמ"ד (קטע "והנה בסוטה").

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד' (קטע ראשון וקטע "וכבר הבאנו שרש"י").

האם לפי הרמב"ם העד אחד נאמן גם אם העיד שזינתה לפני הסתירה שהעדים העידו עליו.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד' (קטע ראשון וקטע "וכבר הבאנו שרש"י").

דברי העמודי אור שעד טומאה נאמן גם אם הוא אומר שזינתה עם אדם אחר.

סימנים בענינים שונים: "סוטה" ד' (קטע אחרון).

ז. מגילת סוטה ושבועתה

בענין מה שפרשת סוטה נאמרת בכל לשון נדרים: פרק כל כנויי ו' סק"א ולהלן שם.

בענין שרטוט במגילת סוטה.

גיטין: פרק המביא גט קצ"ז (קטע ראשון וקטע "והנה כבר הבאנו" וקטע "וי"ל"), ר"ג (קטע "עוד שמעתי").

הדרך שבסוטה נאמר שהסוטה צריכה להיות מושבעת גם מפי אחרים וגם מפי עצמה.

נדרים: פרק כל כנויי י' סק"ד.

הדרך שמה שצריכים שם המיוחד בשבועת סוטה הרי זה מדיני סוטה ולא מדיני שבועה.

נדרים: פרק כל כנויי י' סק"ד (קטע "ושוב כתב הגרי"ז וז"ל, ולא שייך" וקטע "והנה גם בזה").

בענין מה שלומדים לגול שבועה מסוטה.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"ח הערות ג' - ז', י"ז.

בענין תנאי כפול בסוטה.

קידושין ג': ק"י סק"ב סק"ג סק"ד.

ח. דיני הזנות

בענין שכרי להיות אסורה על בעלה לא צריכים שהמעשה זנות יחשב המעשה שלה אלא מספיק בזה שיש לה הנאה.

כתובות א': ל"ח (קטע "ועי' בברכת שמואל").

בענין אם היא אסורה על בעלה היכא שנאנסה אבל היתה עושה גם מרצון (ושני ציורים בענין הנ"ל, א' היכא שע"י האונס אינה שולטת בכלל על גופה, וב' כשמחמת סכנה נפשות הרי היא הולכת להמאנס).

כתובות א': ל"ח (קטע "ועי' בברכת שמואל" ולהלן שם).

בענין אם בזנות, הרצון הוא חלק מהדבר האוסר או האם רק המעשה הוא הדבר שאוסר, רק שאונס פוטר.

כתובות א': קפ"ט.

חומש: פר' נשא, והוא (והיא) נטמאה (ה', י"ד) [ג].

דברי האבני מילואים שהיכא שזינתה כדי להנצל אין איסור כלפי שמיא, רק שבכל זאת הרי היא נאסרת משום דינו של המהרי"ק (של מעלה מעל באישה). ואם תבעתו כדי להנצל יש גם איסור כלפי שמיא כיון שעשתה מעשה. ודברי הקו"ש דלא כאבני מילואים, אלא דמיקרי אונס כי

אינה אנוסה על עצם עשיית המעשה אלא הרי היא עצמה בוחרת לעשות כן כדי להנצל מהריגה ומש"ה הרי זה כמו מתרפאין.

כתובות ב': רמ"ט (קטע "ועי' ברמב"ן" ולהלן שם).

חומש: פר' נשא, ומעלה בו מעל (ה', י"ב) סק"א, שם, והיא לא נתפשה (ה', י"ג) (קטע "והאב"מ").

הדרך של המהרי"ק שאסתר לא עשתה איסור כלפי שמיא במה שנבעלה לאחשורוש, אלא אדרבה מצוה רבה עשתה והצילה את ישראל, ועוד דהיתה קרקע עולם, רק שבכל זאת מיקרי ש"מעלה מעל באישה" ולכן נאסרה על מרדכי. והדרך של החפץ חיים שנאסרה משום שההליכה היתה ברצון. והדרך של הקו"ש דמיקרי שגם עצם הבעילה היתה ברצון כי לא אנסו אותה על המעשה.

כתובות ב': רמ"ט (קטע "ברם").

חומש: פר' נשא, והיא לא נתפשה (ה', י"ג) (קטע "ברם").

סברת החת"ס (בתירוץ אחד בהגמ') שהיכא שגירשה על תנאי וזינתה אחרי נתינת הגט ולבסוף נתקיים התנאי אשר בכה"ג הרי היא גרושה מתחילה, בכל זאת הרי היא נאסרת לבעלה כי הרי זה נחשב שמעלה מעל באישה כיון שעוד לא נתברר שתהי' גרושה.

כתובות א': קע"ב.

חומש: פר' נשא, ומעלה בו מעל (ה', י"ב) סק"ב.

בענין אם אשה נאסרת על בעלה ע"י ביאה באבר מת היכא שהי' קינוי וסתירה (אבל בלי קינוי וסתירה אינה נאסרת).

כתובות א': פ"ד סק"ו.

שיטת הרמב"ם שפיתוי קטנה אינו נחשב אונס. ושיטת הראב"ד שחולק.

כתובות א': קפ"ב, רכ"ט (קטע "והנה כבר").

סימנים בענינים שונים: "בענין

חינוך קטן למצות" סק"י (ושיטת הראב"ד שחולק - קטע "והנה בשו"ת משכנות יעקב").

ט. הפסד כתובתה

בענין אם מה שאשה שזינתה מפסידה את כתובתה הרי זה משום עצם הזנות או האם זה עונש על זה שעברה על האיסור של זנות, או האם זה קנס על מה שהיא גרמה שתיאסר על בעלה, או האם זה בגלל דהוי כאילו התנה שחייב כתובה רק אם תהי' מותרת לו, או האם זה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה.

כתובות א': ר"ו סק"ב.

כתובות ב': שפ"ה.

מכות: ע"ג (קטע "ועי' גם").

עוד דרך: שהרי זה כאילו התנה על מנת שתהי' מותרת לו.

כתובות א': ר"פ (קטע אחרון).

דברי האור שמח שהיכא שהעידו עדים שזינתה, ובאו להמיתה ולהפסידה את כתובתה, א"כ אפילו אם העדות פסולה לגבי הפסד הכתובה (אבל לא לגבי להמיתה עיי"ש הצירוף) הרי היא מפסדת את כתובתה, כי כדי להפסידה את כתובתה אין צריכים תורת עדות, אלא כיון שהיא נידונית למיתה ונאסרת על בעלה הרי היא מפסידה כתובתה כתוצאה מזה.

כתובות ב': שצ"ג (קטע "ועי' בבית יעקב").

עוד בענין אם מה שאשת איש שזינתה מפסידה את כתובתה הרי זה תוצאה ממה שהיא נאסרת על בעלה או האם זה בגלל עצם הזנות.

מכות: כ"ו* (קטע "ועכ"פ הרמב"ם").

צירורים שאינה נאסרת ובכל זאת הרי היא מפסידה את כתובתה, וכן שנאסרת ואינה מפסידה את כתובתה (ולהלן בסמוך נפרט אותם).

כתובות א': ר"ו סק"ב (קטע "ועי' בקובץ" וקטע "מיהו צ"ע").

שאם העידו עלי' שלא בפני' שזינתה אינה נאסרת אבל הרי היא מפסידה את כתובתה.

כתובות א': ר"ו סק"ב (קטע "ועי' בקובץ").

שהאומרת טמאה אני לך אינה נאמנת לפי המשנה האחרונה ובכל זאת הרי היא מפסידה כתובתה.

כתובות א': ר"ו סק"ב (קטע "ועי' בקובץ").

דברי המהרש"א שקטנה שזינתה מפסידה את כתובתה אע"פ שפיתוי קטנה אונס ואינה נאסרת, ודברי ההפלאה שם שאינה מפסידה את כתובתה.

כתובות א': ר"ו סק"ב (קטע "ועי' בקובץ").

(כתובות ב': שפ"ה).

שאשת כהן שנאנסה, אע"פ שהיא נאסרת על בעלה, אבל אינה מפסידה את כתובתה.

כתובות א': ר"ו סק"ב (קטע "מיהו צ"ע").

דברי ההפלאה שאשת כהן שנאנסה ונאסרה על בעלה ושוב זינתה ברצון הרי היא מפסידה את כתובתה.

כתובות א': ר"ו סק"ב (קטע "ועי' בקובץ").

סוכה - סוכות

עיין עוד בערך שמחת תורה.

א. כללי

ב. גודל הסוכה

ג. הסכך

ד. למעלה מעשרים אמה

ה. מחובר ודבר המקבל טומאה

ו. סוכה תחת סיכוך אחר

ז. הדפנות

ח. דופן עקומה, לבוד, וגורד אסיק

ט. החג

א. כללי

דברי הגמ' במס' ע"ז דף ג' שסוכה היא מצוה קלה.

יבמות ב': תשי"א.

ע"ז: כ"ג.

אבות: נ"ט סק"א.

בענין אם גשמים הם סימן קללה כל ימי החג או האם רק בהלילה הראשונה.

סוכה: י"ד.

בענין מה מצות סוכות צריכה לפעול אצלינו (לכתך אחרי במדבר, צא מדירת קבע ושב בדירת עראי).

אלול – תשרי: סוכות א'.

ביאור המחלוקת בין רבי יהודה וחכמים בענין אם סוכה הגבוהה למעלה מכ' אמה כשירה (רבי יהודה) או פסולה (חכמים).

אלול – תשרי: סוכות א' סק"ג.

ביאור דעת רבי עקיבא שסוכות ממש עשו להם.

אלול – תשרי: סוכות א' סק"ג (קטע "והנה צריכים" וקטע אחרון).

דמויות ותקופות: הוספות ל"בעלי תשובה" סק"ב.

בענין מה שרש"י בחומש סותם כרבי אליעזר שסובר שענני כבוד היו.

סוכה: ט'.

בענין למה "למען ידעו דורותיכם" מצריך ישיבה ז' ימים ולא סגי בפחות.

אלול – תשרי: סוכות א' סק"ד.

בענין אם המלה סוכה היא שם רק בשביל הסכך, או האם היא השם של כל המבנה, דהיינו גם הדפנות.

סוכה: כ'.

בענין מצוה הבאה בעבירה בסוכה, ע"י בערך קיום מצות - מצוה הבאה בעבירה.

גודל הסוכה

המחלוקת בין ב"ש וב"ה בסוכה קטנה ובסוכה גדולה.

סוכה: כ"ד.

בענין אם צריכים לכה"פ ז' טפחים בכל צד, או האם סגי גם בכגון ט' על ר'.

סוכה: כ"א.

בענין היכא שסיכך סביבות הדפנות ועדיין

נשאר אויר באמצע, ואין ז' על ז' במקום אחד.

סוכה פ"ח.

בענין למה לא סגי בששה טפחים על שבעה טפחים כיון שבכיוון אחד יש מקום בשביל שולחנו.

סוכה: כ"ב סק"א.

בענין מה היא הכוונה ב"ראשו ורובו" ולא אמרו רק "רובו" או "ראשו עד רובו".

סוכה: כ"ב סק"ג.

(זבחים ב': תרט"ז).

דברי רש"י שכשממעטים את חלל הסוכה ע"י איצטבא צריכים שהאיצטבא יהי שבעה ומשהו על שבעה ומשהו, והביאור שצריכים את המשהו כדי לומר גוד אסיק. והדרך שסגי בז' על ז' בצמצום כי מקום הדפנות יכול להיות חלק מהז' על ז' אם הוא ראוי לשימוש. והסובר שבכל סוכה של דפנות וגילות צריכים חלל של שבעה ומשהו על שבעה ומשהו.

סוכה: ל"ב.

ג. הסכך

דברי תוס' שבהסכך צריכים עראי ממש, ולא סגי בשיעור עראי כמו בהדפנות.

סוכה: א' סק"ח, ט"ו.

הדרך שיסוד הדין של סוכה אינו שצריכים צל, אלא שצריכים סכך שעושה צל, והעובדא שיש צל אינו התכלית אלא הרי הוא הדבר שמכשיר את הסכך.

סוכה: ב'.

דברי תוס' שאם הוא יושב בצורה שאסרו חכמים אינו יוצא אפילו מדאורייתא.

סוכה: י"ד, כ"ה.

בענין היכא שעבר ועשה סוכה שיש בה משום גזירת תקרה ואין לו סוכה אחרת, האם צריך לשבת בה כדי לקיים את הדאורייתא, או האם אסור לו לשבת שם ויאכל בביתו.

סוכה: י"ד.

הדרך שהפסול של מחובר הוא בכל חתיכה וחתיכה, אבל תעשה ולא מן העשוי הוא

דין שנאמר על כלליות הסוכה, ונפ"מ בזה לענין ביטול ברוב ורובא ככולא.

סוכה: ע"ט (קטע "ויש לבאר"), פ"ט.

הדרך שלא נתחדש שם חיובי של סכך כשר, אלא רק שמחובר ודבר המקבל טומאה פסולים, ונפ"מ שיוצא מהבנה זו.

סוכה: ע"ט (קטע "והנה רש"י").

בענין אם יש שם של פסול של ביתו של כל השנה, וגדר הפסול.

סוכה פ"ט.

דברי רש"י על חמתה מרובה ש"המועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו".

סוכה: ב', ג'.

ד. למעלה מעשרים אמה

בענין היכא שעשה סוכה למעלה מעשרים אמה האם מותר לו להשאירו כך, אם אינו אוכל בה, או האם חוששין לתקלה.

סוכה: ז', ח'.

ביאור הילפותא של רבה מלמען ידעו דורותיכם, וביאור דחייתם של רבי זירא ורבא שההוא ידיעה לדורות הוא.

סוכה: ט'.

הסוגיא בעירובין אודות מקצת סכך למעלה מעשרים ומקצת בתוך עשרים, ובענין הוציא יורדים לתוך עשרים.

סוכה: י' סק"א, י"ב, י"ג, ל', ע"א.

ג' ביאורים בטעמו של רבא שלמעלה מעשרים אמה הוא שיעור של דירת קבע.

סוכה: י' סק"א.

ביאור דברי רש"י על מחיצות של ברזל שכתב שיש בכלל קבע עראי.

סוכה: י' סק"ב.

דברי השפת אמת על דברי רש"י הנ"ל.

סוכה: י' סק"ג.

דברי הר"ן שמוסברים ע"י הביאור השלישי שכתבנו.

סוכה: י' סק"ד.

שיטת ר"ת שמקצת סכך למעלה מעשרים אינו פוסל כי הסכך בעצמותו כשר, ובענין

אם ר"ת סובר שהסוכה כשרה אפילו אם למטה מעשרים אין צלתה מרובה בלי לצרף את מה שלמעלה מעשרים.

סוכה: ע', ע"א סק"א סק"ד - סק"ו, ע"ג.

דברי הערל"ג בענין סכך למעלה מכ' העומד על כלונסות אבל הדפנות אינן גבוהות יותר מכ'.

סוכה: י' סק"ה.

דברי הרי"ף שלמעלה מכ' הוא קבע ושק"ו שכן הוא אם הדפנות מגיעות להסכך.

סוכה: י' סק"ז.

בענין אם גם לפי רבי יהודה שמכשיר סכך סוכה שהוא למעלה מכ' אמה גשמים הם סימן קללה בחג.

סוכה: י' סק"ט.

"אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה, כמאן כרבה" - בענין אם סגי בדופן אחת שמגיעה להסכך.

סוכה: ט"ז.

"אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה" - הביאורים שכתבו תוס' ועוד ראשונים איך יכול להיות שבגלל שרחבה קצת יותר מארבע אמות יש צל סכך אפילו בגבוה הרבה.

סוכה: י"ח, י"ט.

בענין היתה גבוהה מעשרים אמה ומיעטה עם תבן או עפר, ע"י ביטול, האם צריכים ביטול לעולם או האם סגי בביטול לשבעה.

סוכה: כ"ו.

בענין למה כשהוא מכשיר את הסוכה ע"י ביטול אין בזה חסרון של תעשה ולא מן העשוי, שהרי הוא מכשיר את הסכך בלי לנגוע בו. וכל שכן אם בשעת בניית הסוכה הוא אומר שהביטול יתחיל בליל התקדש חג. וכן קשה על הציורים של בנה איצטבא.

סוכה: כ"ו (קטע אחרון), ל"ז.

בענין ביטול בפה וביטול במחשבה.

סוכה: כ"ז.

בשחבטן: בענין אם הביטול הוא על הסך או על הצל.

סוכה: ס"ב.

דברים מחודשים בהביטול של "חבטן".

סוכה: ס"ג.

שיטת ר"ת בפירס עלי' סדין.

סוכה: ע"ה, פ'.

שיטת הבעל המאור במצטרף סך פסול בהדי סך כשר.

סוכה: ע"ו.

שיטת הבעל המאור ב"חבטן".

סוכה: ע"ז.

פירושו של הרמב"ם בחבטן.

סוכה: ע"ט.

בענין אם מעמיד בדבר המקבל טומאה פסול מהתורה או מדרבנן.

סוכה צ"ג.

בענין הישן תחת המטה בסוכה.

סוכה: פ"א.

ו. סוכה תחת סיכוך אחר

בענין שיטות האמוראים בנוגע להשיעור של הפלגה שבסוכה תחת הסוכה כדי שיהי' פסול.

סוכה: פ"א - פ"ד, צ"ד*.

ז. הדפנות

בענין אם מצות התורה היא לישב תחת סך, והדפנות הן רק בגדר מכשירים, או האם המצוה היא גם לישב בתוך הדפנות.

סוכה: כ'.

בענין מה שנוהגים לקשט את הדפנות.

סוכה: כ' (קטע אחרון).

הדרך שלהסך יש גם דין של מחיצה ודופן, ונפ"מ להלכה שיוצא מזה.

סוכה: מ"ה.

"כנגד היוצא".

סוכה: מ"ו, מ"ז.

"כנגד ראש תור".

סוכה: מ"ז, נ', נ"א.

"טפה שוחק פחות מג' סמוך לדופן".

סוכה: נ"ב, נ"ג.

בענין אם שטיח בטל וממעט את הגובה.

סוכה: כ"ח.

דברי הראב"ד שהסוגיא שמהני הוציין יורדין ובנה איצטבא הוא דלא כרבא שסובר שלמעלה מעשרים פסול משום שזה דירת קבע, כי סוף סוף הרי זה נשאר דירת קבע.

סוכה: י' סק"ו, כ"ט.

בענין אם אביי שמכשיר הוציין של חמתה מרובה יורדין לתוך י' הרי הוא סובר שההוציין ההם יכולים גם להשלים את הצלתה מרובה.

סוכה: ל"א, ע"א.

בענין אם רבא שאמר שהוציין יורדים לתוך י' היא דירה סרוחה התכוין לפסול גם בדיעבד.

סוכה: ל"א.

דברי הרמב"ם אודות המסכך בדבר הנושר או הנובל או בדבר שריחו רע.

סוכה: ל"א.

דברי רש"י שהיכא שבנה איצטבא כנגד הדופן האמצעי כדי למעט מהגובה של למעלה מעשרים, גם מה שחוצץ להאיצטבא כשר משום פסל היוצא מן הסוכה, ושיטות הראשונים בציורים שונים של פסל היוצא מן הסוכה.

סוכה: ל"ג.

בענין אם הסכך שמונח על עובי הדופן הוא בגדר סך או בגדר דופן.

סוכה: ל"ד (קטע "ויש לבאר דפליגי"), פ"ו.

בענין אם סך למעלה מעשרים אמה פוסל בג' טפחים או בד' טפחים.

סוכה: ל"ה.

ה. מחובר ודבר המקבל טומאה

"מצטרף סך פסול בהדי סך כשר": שיטת הריב"א שפסול אפילו אם הסך הכשר הוא צלתה מרובה והסך הפסול הוא חמתה מרובה.

סוכה: ס', ס"ג, ס"ד, ס"ה, ס"ט, ע', ע"א, ע"ה.

את הרבים מלבקוע לשם. ב', שלעולם גם בשבת צריכים מחיצה, ובאמת גם אם יש ריווח של ג' טפחים בין החלקים הרי זה בגדר מחיצה, רק שבסוכה צריכים תוך ג' משום שבסוכה צריכים שכל המחיצה תהי' סמוכה להסכך, כלומר מחוברת להסכך, ואילו אם יש ביניהם ג' טפחים אין החלק התחתון מחובר להסכך, אבל בשבת אין צריכים שכל המחיצה תהי' סמוכה להמקום שיש שם גובה של י', אלא צריכים רק שיהי' מחיצה, ולכן אין צורך לקרב את שני החלקים זה לזה ע"י לבוד.

שבת: הוצאה, צ'.

סוכה: ל"ט.

הציור של נעץ ד' קונדיסין באמצע הגג, והציור של נעץ ד' קונדיסין על שפת הגג.

סוכה: מ', מ"ג.

ביאורים שונים בדברי רבא שכדי להכשיר סוכה ע"י גוד אסיק צריכים מחיצות ניכרות.

סוכה: מ' סק"א, מ"ב.

השיטות בענין אם אפשר לומר שתי הלכות למשה מסיני ביחד, וציורים שונים בזה.

סוכה: ל"ו.

ט. החג

מהות שמחת בית השואבה.

אלול - תשרי: סוכות ב'.

סומא

בענין הפסול של סומא לדיינות, ע"י בערך דיינים - פסולי דין.

בענין הפסול של סומא לעדות, ע"י בערך עדות - גוי, טומטום ואנדרוגינוס, סומא.

בענין סומא לענין בפני נכתב ובפני נחתם, ע' בערך בפני נכתב ובפני נחתם - אילם, סומא, חרש, קרוב, אשה.

בענין אם רבי יהודה שפוטר סומא ממצות עשה הרי הוא מודה שהוא חייב בלאוין.

ב"ק א': נ"ב.

ב"ק ב': ר'.

חומש: פרי' כי תשא, כתב לך את הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ח.

השלש לשונות בדברי רבא בנוגע לצורת הפתח.

סוכה: נ"ד, נ"ה.

בענין דברי רבא שאמר "וכן לענין שבת".

סוכה: נ"ו.

ח. דופן עקומה, לבוד, וגוד אסיק

ד' דרכים בענין איך מתעקמת הדופן בדופן עקומה.

סוכה: ל"ד, פ"ו.

בענין היכא שאחרי אמירת דופן עקומה נשאר סכך פסול פחות מד' טפחים.

סוכה: ל"ה.

שיטת הרי"ץ גיאות שבעשה איצטבא מן הצד כדי להמעט את גובה הסוכה ע"י דופן עקומה, צריכים שהעמוד לא יהי' גבוה מ' טפחים.

סוכה: מ"ב.

בענין לבוד היכא שרוצים לפעול רק שהאוויר לא יהי' בגדר הפסק, והיכא שרוצים לצרף את האויר להשיעור.

סוכה צ"ד.

בענין המחלוקת אם יש לבוד באמצע.

סוכה צ"ד.

בענין היכא שיש טפח של סכך פסול, ועוד טפח של סכך פסול, וביניהם יש אויר פחות משלשה טפחים. ובענין היכא שיש שני טפחים של סכך פסול, ועוד שני טפחים של סכך פסול, וביניהם יש אויר פחות משלשה טפחים.

סוכה צ"ד.

"אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה, פחות משלשה כשרה" ודרכי הראשונים בזה.

שבת: הוצאה, צ'.

סוכה: ל"ח, ל"ט.

שני דרכים איך לחלק בין שבת לסוכה ושרק בסוכה צריכים שלא יהי' מרחק של ג' טפחים, א', שאם כל העשרה טפחים אינם ביחד אין זה בגדר מחיצה, ולכן בסוכה צריכים לקרב אותם ע"י לבוד, אבל בשבת לא בעינן שם של מחיצה אלא סגי בזה שיש הפסק ניכר של י' טפחים שמעכב

אבות: קמ"ד (קטע "ובפרק ל"ו").

סוריא

ע"י עוד בערך כהונה - מעלין לכהונה.

בענין שמגדלין בהמה דקה בסוריא, ע"י בערך בהמה דקה.

בענין אם עולי בבל כבשו סוריא.

גיטין: פרק המביא גט רכ"ז.

הסברא שדוד קידש את סוריא בקידוש בפה כדרך שקידשו קדושה שני, ומש"ה קדושת סוריא לא בטלה עם החורבן.

גיטין: פרק המביא גט רכ"ז (קטע אחרון).

הקושיא שאפילו אם כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש כי עוד לא כבשו את כל ארץ ישראל אבל למה לא נתקדש סוריא ע"י שגם אחרי שכבשו את יתר ארץ ישראל הרי ישבו בסוריא וגם זה מיקרי כיבוש.

גיטין: פרק המביא גט רל"ב, רל"ד.

שבסוריא נוהג דמאי.

גיטין: פרק המביא גט רכ"ז.

דברי ר"א שבסוריא נותנים חלה אחת.

גיטין: פרק המביא גט רכ"ז (קטע "והחזו"א").

סיום מסכתא.

"עושין סעודה לגמרה של תורה".

חומש: פרי' ואתחנן, היום על לבך (ו', ו') בההערה.

אלול - תשרי, שמחת תורה בההערה.

שיחות: עמ' קכ"ז.

סיבה לשמחה כשמסיימים מסכתא.

אלול - תשרי: שמחת תורה א'.

סיחון

בענין המדריגה של ארצות סיחון ועוג, ע"י בערך ארץ ישראל - עבר הירדן.

בענין "עמון ומואב טיהרו בסיחון", ע"י בערך עמון - מואב.

בענין אם אפילו רבי יהודה שפוטר סומא ממצות הרי הוא מחייבו מדרבנן לקיים מצות שהן דאורייתא.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"א הערה כ'.

ב"ק ב': קצ"ט, ר"א.

חומש: פרי' כי תשא, כתב לך את הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"ח.

דברי הטורי אבן שאם נאמר שסומא חייב במצות עשה מדרבנן, חייבים לומר שהוא מוזהר על לאוין מן התורה, כי אל"כ איך אפשר לחייבו במצות מדרבנן, הלא אינו מצווה בלא תסור.

סימנים בענינים שונים: "בענין חינוך קטן למצות" סק"י (קטע "דאף אם נימא").

בענין אם אפילו לפי רבי יהודה הרי הוא חייב במצות שהן מדרבנן וסגי בזה כדי שלא יהי' דומה לעכו"ם אפילו אם נשאר פטור ממצות שהן דאורייתא.

ב"ק א': נ"ב בההערה.

ב"ק ב': קצ"ט.

בענין אם לפי רבי יהודה סומא יכול להוציא אחרים ידי חובתן, ולמה לומר שהוא עדיף מקטן שאינו מוציא גדול ידי חובתו.

ב"ק ב': ר"א.

בענין אם מותר לסומא לומר דברים שבכתב בעל פה.

ב"ק א': מ"ה, נ', נ"ב.

חומש: פרי' כי תשא, כתב לך את הדברים האלה (ל"ד, כ"ז) סק"א סק"ו סק"ח.

בענין אם סומא מצווה על כלאי בגדים או האם אינו מצווה כי אינו במצות ציצית לפי רבי יהודה.

יבמות א': ס'.

סופר

שאין לו חלק לעוה"ב.

סנהדרין: שנ"ד (קטע "וע"ע באדר"ג בפרק ל"ו").

סיפור יציאת מצרים

ע"י בערך זכירת וסיפור יציאת מצרים.

סכנה

ע"י עוד בקובץ שומר פתאים ה'.

בענין אם הדברים שאסורים משום סכנה אסורים מהתורה או מדרבנן.

ע"ז: קכ"ו.

בענין האיסור לילך יחידי בדרך.

ב"ק א': תשל"ט.

אבות: ק"כ.

חומש: פר' מקץ, הבקר אור והאנשים שלחו (מ"ד, ג').

בענין הא שתי"ח אל יצא יחידי בלילה, וכן שתי"ח צריך שמירה בלילה.

ב"ק א': תש"מ.

אבות: ק"כ (קטע "ובחולין" ולהלן שם).

חומש: פר' מקץ, הבקר אור והאנשים שלחו (מ"ד, ג') (קטע "ובחולין" ולהלן שם).

בענין דברי הירושלמי שאדם צריך להכניס את עצמו לספק סכנה כדי להציל את חברו.

אבות: ע"ד (קטע "ועיין עוד בחו"מ" ולהלן שם).

בענין שתיית מים בלילה.

ע"ז: קכ"ו.

בענין חמירא סכנתא מאיסורא.

ע"ז: קי"ט.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דאורייתא".

סמיכה

בענין אם סמיכה בעזרה אסורה כמו ישיבה, ע"י בערך בית המקדש - ישיבה בעזרה.

בענין סמיכה בשעת עבודה, ע"י בערך פסולי עבודה - יושב.

בענין אם מותר לסמוך בשעת קריאת התורה במקום לעמוד, ע"י בערך קריאת התורה.

בענין אם מותר להעדים לסמוך בשעת

הגדת עדות במקום לעמוד, ע"י בערך עדות - עמידה.

בענין אם מותר לדיינים לסמוך בשעה שהם דנים במקום לשבת, ע"י בערך דיינים - דנים.

א. סמיכה להוראה

ב. סמיכת קרבן

א. סמיכה להוראה

הדרך שהדין של סמיכה הרי הוא דין האמור רק בהב"ד, דהיינו שצריכים ב"ד סמוך, ואינו דין שנאמר בההכשר הפרטי של כל דין ודין, וממילא היכא שאין צריכים תורת ב"ד אל סגני בדין יחידי לא שייך להצריך סמיכה.

סנהדרין: י"ב, י"ג (קטע "ברם הנ"ל").

"סמכין לי" בשמא, וקרינן לי" רבי, ויהבינן לי" רשותא למידן דיני קנסות": בענין אם סמכין לי" בשמא הוא דבר נפרד או האם הכוונה היא שסמכין לי" בשמא ע"י שקורין לו רבי.

סנהדרין: ק"ז, ק"ח.

ע"ז: פ"ז.

בענין אם "יהבינן לי" רשותא למידן דיני קנסות" הוא חלק מסמיכה או האם זה דבר נוסף.

סנהדרין: ק"ז.

ע"ז: פ"ז.

דברי רש"י בסנהדרין שאין סומכים פחות מבן י"ח.

קידושין ג': חלק ההערות דף מ"ט הערה כ"ו.

אבות: קע"ב.

בענין אם אפשר לסמוך רק לדברים יחידים, כגון לכפל אבל לא לדו"ה, או לדיני קנסות ולא לדיני נפשות.

סנהדרין: מ"ג סק"ב, ק"ז.

ע"ז: פ"ז.

שמהני נתינת רשות רק לדבר אחד לחוד, כגון לכפל אבל לא לדו"ה, או לדיני קנסות ולא לדיני נפשות.

סנהדרין: ק"ז.

ע"ז: פ"ז.

בענין אם צריכים ראוי לכל הדברים רק לכתחילה או האם גם לעיכובא.

סנהדרין: מ"ג סק"ג, קנ"ז, רמ"ו (קטע "והנה לכאורה" ולהלן שם).

ע"ז: פ"ו.

הוריות: נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

דברי הקרן אורה שלא מיפסל לכל דבר אלא היכא שיש לו פסול הגוף לדבר מסוים, אבל מי שאין לו בנים, דפסול מדיני נפשות משום אכזריות, אכתי כשר לשאר דברים חוץ מדיני נפשות.

סנהדרין: רמ"ו (קטע אחרון).

הוריות: נ"ב (קטע אחרון).

דברי הקצה"ח שרק אם בתחילה לא הי' ראוי לכל דבר אין סומכים אותו, אבל אם כשסמכו אותו הי' ראוי לכל דבר ואח"כ נפסל לדבר אחד הרי הוא אכתי כשר לשאר דברים.

סנהדרין: רמ"ו (קטע "ואפילו").

הוריות: נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

דברי השבות יעקב בשם הרשב"א בתשובה, וכן כתב רבינו יונה, שגם אם בתחילה הי' בחור מעבירין אותו מדיני נפשות כשהוא מזדקן, ודלא כשט"מ בספר חמרא וחיי.

סנהדרין: רמ"ו (קטע "ואפילו").

בהערה השני'.

עוד בענין אם היכא שבתחילה הי' בחור ושוב נזדקן מעבירין אותו מדיני נפשות.

הוריות: נ"ב (קטע "ועוד י"ל").

דברי הרמב"ם שאפשר לחדש את הסמיכה בזמן הזה ע"י הסכמת חכמי ארץ ישראל, ושאחרי זה אפשר לחדש סנהדרין גדולה ע"י שבעים ואחד סמוכין.

סנהדרין: קע"ד.

הוריות: קפ"ה.

בענין דברי הרמב"ם הנ"ל שהדבר תלוי בחכמי ארץ ישראל.

סנהדרין: שע"ג* סק"י.

חומש: הקדמה, ד' סק"י.

ב. סמיכת קרבן

בענין שיש בסמיכה שני דינים, א', מצות גברא על הבעלים, ב', שהקרבן זקוק לסמיכה ושהיא חלק מההקרבה.

זבחים ג': ל"ח, ל"ט, מ' (קטע "עוד יש לתרץ").

עוד בענין אם סמיכה חשיבא בגדר תיקון בגוף הקרבן, או האם היא רק צורך הבעלים.

קידושין ג': קנ"ז.

זבחים א': תס"א.

זבחים ג': ל"ח.

חומש: פ' שלה, כי תבאו אל ארץ מושבתיכם (ט"ו, ב') [ב].

בענין אם תיכף לסמיכה שחיטה, וכן "לפני ה'", מעכבין את הסמיכה או לא.

וכן בענין אם הם דרושים בשביל הדין של מצות הבעלים או בשביל מה שסמיכה היא חלק מהקרבת הקרבן.

זבחים ג': ל"ט.

הדעה שמן התורה אפשר לעשות סמיכה חוץ להעזרה, כי "תיכף לסמיכה שחיטה" אינה מן התורה, ו"לפני ה'" בא רק לאפקי במה.

זבחים ג': ט' (קטע אחרון).

סמיכה אינה חלק עצמאי בהקרבת הקרבן, אלא הרי היא דין בהשחיטה, דהיינו שהשחיטה זקוקה לסמיכה.

זבחים ג': ל"ט (קטע אחרון).

בענין תיכף לסמיכה שחיטה: מה מיקרי תיכף.

זבחים ג': מ"ב.

בענין למה צריכים סמיכה ביום ולא בלילה, ובענין למה חשיבא זמן גרמא.

חומש: פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "בי").

עמלק, פורים: י"א סק"א (קטע "בי").

הסנהדרין, מופלא שבבית דין, אב בית דין.

- א. המינוי שלהם
- ב. ממתני הי' לכלל ישראל סנהדרין, ומתני יחזור
- ג. מבנה גוף הסנהדרין בהשוואה לבתי דינין אחרים
- ד. דיני הדיינים
- ה. צורת ישיבתם
- ו. מקומם
- ז. זמן ישיבתם
- ח. הכח שלהם
- ט. דברים שצריכים בית הגדול

א. המינוי שלהם
שגם מינוי ב"ד הגדול הרי הוא בכלל מצות מינוי שופטים.

סנהדרין: קל"ז.
חומש: פר' שופטים, שפטים ושטרים תתן לך (ט"ז, י"ח) סק"א.
בענין מי ממנה את דייני הסנהדרין הגדולה.
סנהדרין: ג' סק"א.

ב. ממתני הי' לכלל ישראל סנהדרין, ומתני יחזור

בענין אם הי' קיים סנהדרין לפני "אספה לי שבעים איש".

קידושין ב': שצ"ג (קטע "ועוד י"ל").

סנהדרין: ה', ק"ו, קל"ג.
חומש: פר' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "ועוד י"ל"). פר' בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [א].

דמויות ותקופות: משה רבינו א' סק"א (קטע "ועוד י"ל").

בענין אם הזקנים שעלו להר סיני היו בגדר סנהדרין.

קידושין ב': שצ"ג (קטע "ועוד י"ל").

בענין אם בסמיכה אומרים שהבעלים הם שלוחא דרחמנא.

קידושין ג': חלק ההערות דף מ"א הערה ל"ג.

הדרך שאם אשה סומכת על קרבנה אין כאן מצוה, ואין סוף הדין רק שאינה חייבת.

קידושין ב': תי"א.

המחלוקת בין הגר"ז והחזו"א בענין אם שי"ך לומר שישירש סומך אפילו אם אינו מתכפר לכל הפחות כפרה מקופיא.

זבחים א': רט"ז.

שאם ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף יתכן שאפשר לסמוך באמצע השחיטה כיון שהוא צריך עוד לשחוט שחיטה שלימה, משא"כ אם אין לשחיטה אלא לבסוף לא יוכל לסמוך באמצע השחיטה אם נאמר שהכוונה היא שכשמגיע הסוף חשיב הכל מעשה שחיטה אחד.

זבחים א': רל"ב סק"א, שנ"ו.

שאפילו אם עקירת פה לחוד לא חשיבא עקירה ולא מהני לעקור את הפסח לדין שלמים, אבל אם עשה גם סמיכה (כדין שלמים) י"ל דשפיר נחשב עקירה.

זבחים א': שנ"ו.

בענין למה כשחטט שלא בזמנו פסח לשם שלמים צריכים סמיכה הלא לפני השחיטה אין כאן עקירה ואינו עוד בגדר שלמים.

זבחים א': שנ"ו, תצ"ד.

בענין אם אשם צריך סמיכה.

קידושין ג': קנ"ז (קטע "וע"ע בפ"י" וקטע אחרון).

זבחים א': ת"מ.

בענין אם אפשר במציאות לעשות סמיכה בכל כחו כשהוא חוץ לעזרה ומכניס רק את ידיו וסומך.

זבחים ג': ט' (קטע "והנה הר"י קורקוס").

ביאור דברי הרמב"ם ש"אם עבר הטמא וסמך, סמך".

זבחים ג': ט', מ"א.

סנהדרין

עי' עוד בערכים, בית דין של כ"ג, נשיא

סנהדרין: ה', ק"ו, קל"ג.

חומש: פ' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "ועוד י"ל"). פ' בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [א].

דמויות ותקופות: משה רבינו א' סק"א (קטע "ועוד י"ל").

שיטת הרמב"ם שהסנהדרין היתה קיימת עד ימות אביי ורבא.

סנהדרין: צ"א, שע"ו.

שיטת הרמב"ם שאפשר לחדש את הסמיכה בזמן הזה ע"י הסכמת חכמי ארץ ישראל, ושאחרי זה אפשר לחדש סנהדרין גדולה ע"י שבעים ואחד סמוכין.

סנהדרין: קע"ד.

הוריות: קפ"ה.

ג. מבנה גוף הסנהדרין בהשוואה לבתי

דינין אחרים

שלא יתכן שני בתי דינין של ע"א, דהיינו שני סנהדרי גדולה, בבת אחת.

סנהדרין: קל"ח סק"ב.

דברי הרמב"ן בפרשת שופטים שכמו שהי' ב"ד הגדול לכל ישראל, כך הי' ב"ד הגדול בתוך כל שבט ושבט בשביל אותו שבט.

סנהדרין: קל"ח* (קטע "והנה הראשונים"), קל"ט.

הוריות: י"ז.

חומש: פ' שופטים, שופטים ושטרים תתן לך (ט"ז, י"ח) סק"ג.

הדרך בהבנת דברי הרמב"ם בהקדמתו להיד החזקה שכל מה שנזכר בתלמוד בבלי הוסכם על ידי כל חכמי ישראל או רובם והי' להם כזה כח דוגמת הכח של סנהדרין הגדולה שפסקיהם מחייבים את כל ישראל משא"כ פסקיהם של סתם ב"ד מחייבים רק את אנשי המקום ההוא.

סנהדרין: שע"ג* בהערה הראשונה, סק"י.

אבות: פרק ראשון ב' סק"ו ובהערה שם.

חומש: הקדמה, ד' בהערה הראשונה, סק"י.

דמויות ותקופות: בענין מאוחרים החולקים על קדמונים בהערה הראשונה, סק"י.

דברי הרמב"ם שגם בב"ד של כ"ג היו ממנים את הגדול לראש כמו בסנהדרין הגדולה, ובענין אם זה מעכב (ועי' להלן בסמוך).

סנהדרין: ד' (קטע "ויש ליישב").

שלפי הרמב"ם אפשר להורות אפילו לכתחילה בלי הנשיא, אם השלימו את המנין.

הוריות: נ"א (קטע "והנה עיין" ולהלן שם).

ד. דיני הדיינים

דברי הרא"ש בהוריות דף ז' ע"א שיתכן שבדיעבד מושיבין בסנהדרין גם מי שאינו ראוי להוראה.

סנהדרין: מ"ג סק"ג, קמ"ד (קטע ראשון), קנ"ז.

הוריות: פ"א (קטע "ועכ"פ עיין ברא"ש").

חומש: פ' שופטים, ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהי' בימים ההם וגו' (י"ז, ט') (קטע ראשון).

שיטת הרמב"ם שכשר לכה"פ לסנהדרי קטנה.

סנהדרין: מ"ג סק"ג.

בענין מה שצריכים להושיב כהנים ולויים בב"ד הגדול: האם לכתחילה מספיק במקצת כהנים ולויים, או האם צריכים לכתחילה שכולם יהיו כהנים ולויים, וכן האם צריכים לכתחילה גם כהנים וגם לויים (אבל בדיעבד הרי אפילו אם כולם ישראלים הרי זה כשר).

סנהדרין: קמ"ד.

זבחים ב': קפ"ט (קטע אחרון).

חומש: פ' בהעלותך, בהעלתך את הנרות (ח', ב'). פ' שופטים, ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהי' בימים ההם וגו' (י"ז, ט').

תקחנו למות נמצינו למדים שהסנהדרין בצד המזבח, דנראה שצריכים מזבח ממש, ולא סגי במקום המזבח אפילו אם יש עוד קדושת המקום.

ע"ז: צ"א.

הדרך שחזן מהנ"ל נאמר גם שצריכים לישב דוקא בהמקום הקבוע שלהם.

סנהדרין: קי"ג סק"ג.

ע"ז: פ"ח סק"ג.

בענין איפוא היו יושבים בהמשכן שבמדבר, ובשילה, ובנוב וגבעון.

סנהדרין: קי"ג סק"ב.

ע"ז: פ"ח סק"ב.

בענין הא דגלתה לחנות: איפוא הי' המקום "חנות".

סנהדרין: קי"ג סק"ג.

ע"ז: פ"ח סק"ג.

ז. זמן ישיבתם

שתחילת זמן ישיבת ב"ד הגדול היא אחרי הקרבת תמיד של שחרית ונמשך עד לאחר תמיד של בין הערבים.

סנהדרין: קט"ו (קטע "ועוד דהא" וקטע אחרון).

ע"ז: פ"ט (קטע "ועוד דהא" וקטע אחרון).

בענין הא דאסור להם לצאת אם לא נשארים שם כ"ג דיינים: האם הכ"ג שנשארו חשיבי רק בגדר סנהדרי קטנה, או האם מיקרי שעדיין מתקיימת בזה ישיבה של ב"ד הגדול.

סנהדרין: קט"ו.

ע"ז: פ"ט.

שאפילו היתרים על מנין כ"ג מותרים לצאת רק לצורך, ושצריכים לחזור מיד.

סנהדרין: קט"ז.

בענין אם דנין ד"נ במדינה אפילו אם נשארו בלשכת הגזית פחות מכ"ג.

סנהדרין: קט"ו (קטע "והנה עיין לקמן").

ע"ז: פ"ט (קטע "והנה עיין לקמן").

הדרך שהדין שצריכים מיוחסין (ומנוקין ממום) הרי הוא דין האמור גם בהב"ד, דהיינו שצריכים ב"ד מיוחס, ואינו רק דין שנאמר בהכשר הפרטי של כל דיין ודיין.

סנהדרין: ד' (קטע "והנה עיין לקמן בדף ל"ב"), קמ"ב, רמ"ה.

הדרך שהדין שצריכים מיוחסין (ומנוקין ממום) הרי הוא דין האמור רק בהב"ד, דהיינו שצריכים ב"ד מיוחס, ואינו דין שנאמר בהכשר הפרטי של כל דיין ודיין.

סנהדרין: י"ג (קטע "ועיין בהמשך דברי תוס" ולהלן שם).

הדרך שהדין של סמיכה הרי הוא דין האמור רק בהב"ד, דהיינו שצריכים ב"ד סמוך, ואינו דין שנאמר בהכשר הפרטי של כל דיין ודיין, וממילא היכא שאין צריכים תורת ב"ד אלא סגי בדיין יחידי לא שיך להצריך סמיכה.

סנהדרין: י"ב, י"ג (קטע "ברם הנ"ל").

ה. צורת ישיבתם

"סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה": דברי רש"י שהכוונה היא כדי שכולם יראו אלו את אלו, ודברי הרמב"ם שצריכים רק שהנשיא והאב ב"ד יראו את כולם.

סנהדרין: ד' (קטע "ויש ליישב"), רמ"ח.

דברי רש"י שגם הג' שורות של תלמידים היו יושבים כחצי גורן, ושהרמ"ה חולק על רש"י, וכן שלפי דברי הרמב"ם הנ"ל נראה שרק הב"ד היו יושבים כחצי גורן.

סנהדרין: רמ"ח.

ו. מקומם

בענין כחם לאחר שגלו, עי' להלן בסק"ח. בענין אם מקומם מדינא הוא כל ירושלים, או דוקא הר הבית, או "לשכה שבמקדש", או דוקא לשכת הגזית כיון שהיתה חצי בקודש.

סנהדרין: קי"ג.

ע"ז: פ"ח.

בענין הא דתניא במכילתא "מעם מזבחי

ח. הכח שלהם

בענין מה שב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה, עי' בערך שכר ועונש - ב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה.

הדרך שנאמרו שני דינים בב"ד הגדול, א', ב"ד של ע"א, ב', ב"ד הכי גדול בסדר הבתי דינים, וצריכים לשכת הגזית רק בשביל הדין השני, וממילא הדברים שמספיק להם הדין הראשון נוהגים גם אחרי שגלו מלשכת הגזית.

סנהדרין: פ"ח (קטע "ובביאור דבר זה" ולהלן שם).

הדרך שנאמרו שני דינים בב"ד הגדול, א', ב"ד של ע"א, ב', ב"ד של כל ישראל, וצריכים לשכת הגזית רק בשביל הדין השני, וממילא הדברים שמספיק להם הדין הראשון נוהגים גם אחרי שגלו מלשכת הגזית.

סנהדרין: פ"ט.

דברי הגרי"ז שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל.

גיטין: פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובישוב").

סנהדרין: פ"ז.

זבחים ב': ק"צ.

הסוברים בביאור דברי הספרי ("לרבות ב"ד שביבנה") שמצות ועשית ככל אשר יורוך והלאו של לא תסור קאי גם על ב"ד שביבנה, והחולקים על ביאור זה.

סנהדרין: פ"ח (קטע "והנה בע"כ צ"ל"), קי"ב, רס"ד.

הדרך שאע"פ שמרבים שמשוח מלחמה ומי שצורך הציבור בו שואלים באורים ותומים, אבל אכתי צריכים לרבות מלך וב"ד, כי משוח מלחמה ומי שצורך הציבור בו שואלים רק כשיש צורך הציבור בשאילתם, משא"כ מלך וב"ד שואלים גם לצורך עצמם.

סנהדרין: קל"ב.

חומש: פרי פנחס, ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו (כ"ז, כ"א) [א].

בענין אם מלך חייב בכבוד הסנהדרין (ואפילו אם הוא יותר גדול בתורה מכל יחיד ויחיד מהם).

הוריות: ק"א (קטע "והנה יש ליתן" ולהלן שם).

אבות: שמ"ח סק"א.

דברי הרמב"ן בפ' בחקותי "שכל מלך ישראל או סנהדרי גדולה במעמד כל ישראל, שיש להם רשות במשפטם, אם יחרימו על עיר בהלחם עלי, וכן אם יחרימו על דבר, העובר עליו חייב מיתה".

חומש: פרי בחקותי, כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת (כ"ז, כ"ט).

ט. דברים שצריכים ב"ד הגדול

בענין דין ב"ד הגדול בקידוש החודש ועיבור השנה, עי' בערך קידוש החודש - עיבור השנה.

דברי הגרי"ז שמה שצריכים סנהדרין הגדולה במינוי כהן גדול אין זה משום השם ב"ד שלהם אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל.

גיטין: פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובישוב").

(סנהדרין: פ"ז).

זבחים ב': ק"צ.

דרכו של הכ"מ בכוונת הרמב"ם שהמדידה של עגלה ערופה צריכה להיות ע"י חמשה דיינים מב"ד הגדול על פי כל הע"א.

סנהדרין: פ"ז, קי"א.

דרכו של הרדב"ז בדעת הרמב"ם שלמדידת עגלה צריכים כל הע"א, ושלעריפת העגלה צריכים חמשה מהע"א, וביאור דבריו.

סנהדרין: קי"א.

בענין "אין דנין את השבט אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד" - "בבאין על עסקי נחלות".

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב.

סנהדרין: קכ"ו.

חומש: פרי מסעי, אלה שמות

סנהדרין: קס"ג.

גירסת הקרית ספר בדברי הרמב"ם שלמלקות של כהן גדול צריכים ב"ד של ע"א.

סנהדרין: קנ"ט, קס"ב.

דברי המאירי הקשים שגם בן מלך נידון רק בפני ב"ד של ע"א.

סנהדרין: קס"ג.

דברי הרמב"ם שמה שמבואר בגמ' שכהן גדול מעיד רק עדות על המלך הכוונה היא שהוא מעיד רק בפני ב"ד הגדול, ודברי הלח"מ דהיינו משום שזילא לי' מילתא לפני ב"ד של כ"ג אפילו אם העדות היא למלך.

סנהדרין: קס"ג.

בענין אין מוציאין למלחמת הרשות אלא ע"פ ב"ד של ע"א.

סנהדרין: א'.

חומש: פר' בשלח, "בענין מלחמת עמלק ועוד סוגים של מלחמה" (י"ז, ח').

עמלק, פורים: י"ד.

דברי רש"י בברכות שהרשות היא כדי שיתפללו עליהם.

סנהדרין: א' (קטע "מיהו נראה שלק"מ"), קל"א.

בענין אין מוסיפים על העיר ועל העזרות אלא ע"פ ב"ד של ע"א.

סנהדרין: ה' (קטע ראשון).

חומש: פר' בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [א] (קטע "והנה עינין בסנהדרין" ולהלן שם).

בענין אין עושיין סנהדראות לשבטים אלא על פי ב"ד של שבעים ואחד: הדרך שאין צריכים להם בתורת ב"ד הגדול אלא בתורת שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל.

סנהדרין: ק"ו בההערה השני'.

דברי רש"י שהע"א יוצאים ומושיבים את הבתי דינין של כ"ג שמינו בערי ישראל.

סנהדרין: ג' סק"ב, קל"ו.

האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון (ל"ד, י"ז) סק"ב.

בענין מנלן שהיו צריכים ב"ד של ע"א בחלוקת ארץ ישראל.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ג סק"ב בההערה, כ"ד סק"ג.

סנהדרין: קכ"ז.

חומש: פר' מסעי, אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ וגו' (ל"ד, י"ז) סק"ב בההערה, שם, "עוד בענין סדר חלוקת הארץ" סק"ג.

בענין אם התנאי של ב"ד של שבעים ואחד הוא תנאי במעשה החלוקה או האם הם נקראים בין אלה שמחלקים את ארץ ישראל.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ד סק"ב סק"ג.

חומש: פר' מסעי, "עוד בענין סדר חלוקת הארץ" סק"ב סק"ג.

בענין אם החלוקות של ארץ ישראל למשפחות וגברים היו על פי ב"ד של ע"א, וגורל, ואורים ותומים, ומעמד כל ישראל.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ג סק"א סק"ב סק"ג.

סנהדרין: קכ"ו (קטע "עוד צ"ע דעיין" ולהלן שם).

הוריות: ס"ט (קטע "ונראה שכוונתו" וקטע אחרון) [גורל ואורים ותומים].

חומש: פר' ויחי, אפרים ומנשה יהיו לי (מ"ח, ה') "בענין אפרים ומנשה" [א] (קטע "ונראה שכוונתו" וקטע אחרון) [גורל ואורים ותומים]. פר' מסעי, אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ וגו' (ל"ד, י"ז) סק"א סק"ב סק"ג.

דברי התוספתא שרק דיני נפשות של מלך צריך ב"ד של ע"א אבל לא מלקות ודיני ממונות שלו.

שהסנהדרין ממונה גם להושיב דיני ממון ולא רק סנהדראות לשבטים.

סנהדרין: ל"ג (קטע אחרון), נ"ד סק"ב (קטע "והנה עיין לעיל").

ששלשה יכולים לדון אפילו דיני קנסות גם בלי רשות סנהדרין.

סנהדרין: קל"ו.

שגם הנשיא לחודי' ממונה להושיב דינים, ובכל זאת גם כל הסנהדרין מצווים, ונפ"מ שאם הם מצטרפין ומעמידין מי שאינו ראוי הרי גם הם עוברים בלא תכירו פנים במשפט.

סנהדרין: נ"ד סק"ב (קטע "ועיין בסה"מ").

דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' תרומות ה"ג שנקט שלכיבוש רבים צריכים סנהדרין הגדולה, והסברא שצריכים להם לא בתורת ב"ד אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל.

גיטין: פרק המביא גט רל"ג (קטע "וע"ע להלן" ולהלן שם).

בענין מה שצריכים לפר העלם דבר של ציבור הוראה מהסנהדרין הגדולה.

הוריות: ב'.

בענין הדין ב"ד הגדול שצריכים לפר העלם דבר של ציבור: האם הדין האמור בזה הוא שצריכים הב"ד הכי גדול בישראל או האם צריכים גם את הדין שהם נחשבים הב"ד של כל ישראל.

הוריות: ד' (קטע "והנה בישוב" ולהלן שם).

בענין אם צריכים בשביל הדין של יחיד התולה בב"ד פטור, הוראה דוקא מב"ד הגדול כמו שצריכים לפר העלם דבר של ציבור.

הוריות: א' סק"ב.

הדרך שבה ציור של התירוה לינשא על פי עד אחד שאמר מת בעלה, ונישאת, הרי זה נחשב שעשתה על פי ב"ד הגדול משום שתחילת התקנה להאמין עד אחד היתה על פי ב"ד הגדול.

הוריות: א' סק"ב (קטע "גם י"ל"), י"ד.

בענין מה שצריכים הסכמת ב"ד הגדול לדברים שדורשים מהי"ג מדות.

אבות: פרק ראשון ב' סק"ו.

בענין למה לא תנן בריש סנהדרין בין שאר הדברים ששנו שם שצריכים ב"ד של שבעים ואחד, שגם לענין לדרוש מהי"ג מדות צריכים שב"ד של שבעים ואחד יסכימו להדרשה.

אבות: פרק ראשון ב' סק"ו.

סנהריב

בענין למה נענש, הלא כן נגזר על כלל ישראל.

(יבמות ב': תי"ט קטע "והנה הרמב"ן").

(כתובות ב': שנ"ו סקי"ז קטע ראשון).

סנהדרין: (פתיחה לפרק חלק ח' סקי"ז (קטע ראשון וקטע "ברם לכאורה"), שס"ז.

ע"ז: י"ב (קטע "והנה הרמב"ן בפר' לך לך").

אבות: ע"ט (קטע אחרון), (פ"א סקי"ז קטע ראשון וקטע "ברם לכאורה").

חומש: פר' לך לך, וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי (ט"ו, י"ד). (פר' ויצא, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי [כ"ח, ט"ז] קטע אחרון). (פרשת וישב, "וישמע ראובן ויצילהו מידם" [ל"ז, כ"א] סקי"ז קטע ראשון וקטע "ברם לכאורה"). פר' ויחי, ואתם חשבתם עלי רעה וגו' (נ', כ') [א] (קטע "והנה הרמב"ן בפר' לך לך"). פר' כי תצא, זכור את אשר לך עמלק (כ"ה, י"ז) (קטע "מיהו גם לפ"ז").

סעודת מצוה

בענין אם סעודה שתלמיד חכם "שרוי בה" נחשבת סעודת מצוה.

חומש: פר' יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב)

אחת או האם ספירת כל יום היא קיום מצוה בפני עצמו (כה"ג, ר' יהודאי גאון, רב האי גאון, הר"י).

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ד.

בענין אם ספירות "יומי" ו"שבועי" הן מצוה אחת או שתי מצות.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ה.

שיטת רבינו ירוחם בענין הנ"ל.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ג.

שיטת הרמב"ם בענין הנ"ל.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ה.

דעות הראשונים על היכא שלא מנה בלילה אם יכול למנות בברכה ביום, וכך אם חיסר יום אחד לגמרי.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ד.

דברי הבית הלוי שהדין נותן שאפילו אם מי שחיסר יום אחד הפסיד את יתר הימים, אבל בימים שמשלימים שבועות יוכל לברך על שבועות.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ה.

שיטת האבי עזרי שמזכירים מנין הימים רק עד השלמת השבוע הראשון.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ו.

שיטת הבעל המאור שמזכירים שבועות רק ביום שמשלימים שבוע.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ז.

הסברא שבספירת העומר צריכים יותר מסתם אמירה, אלא צריכים שיחשב בגדר מעשה ופעולה של ספירה.

חומש: פר' יתרו, זכור את יום השבת לקדשו (כ', ח') [ג] [קטע "ברם בנוגע".

חנוכה: ט"ז סק"ג.

[א]. פר' עקב, ובו תדבק (י', כ') סק"ה.

בענין אם הסעודות שעושים בימי חנוכה הן בגדר סעודות מצוה.

חנוכה: א' סק"א.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט"ז אות ד' (קטע "והרי הרמ"א") ואות ה'.

בענין אם הסעודה שעושים בחנוכת הבית היא בגדר סעודת מצוה.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ט"ז אות ד' ואות ה'.

ספירת העומר

בענין איך ימי ספירת העומר הם הכנה לקבלת התורה.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו), וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש וגו' (כ"ג, כ"א).

בענין תלמידי ר"ע שמתו בימי ספירת העומר.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו), וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש וגו' (כ"ג, כ"א) (קטע "והנה ביבמות" וקטע "ונראה שבודאי").

בענין למה מונים מ"ט יום ולא נ' וכדכתיב תספרו חמשים יום.

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"א.

טעם המצוה (חינוך, רוקח, אבודרהם, ספורנו).

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ב.

בענין אם ספירת העומר בזמן הזה היא מהתורה או מדרבנן (רמב"ם, רש"י, ורבינו ירוחם).

חומש: פר' אמור, וספרתם לכם וגו' (כ"ג, ט"ו) סק"ג סק"ה.

בענין אם ספירת כל המ"ט יום הן מצוה

ושלכן לא מיקרי שמברך על אמירה בעלמא שאין בה מעשה אלא מיקרי שיש כאן פעולה מסוימת.

חומש: פר' יתרו, זכור את יום השבת לקדשו (כ', ח') [ג] (קטע "ברם בנוגע").
חנוכה: ט"ז סק"ג.

ושלכן לא שייך לספור מספק כי אין זה נחשב ספירה.

חומש: פר' יתרו, זכור את יום השבת לקדשו (כ', ח') [ג] (קטע "וכידוע").
חנוכה: ט"ז סק"ג.

ספק ספיקא

בענין ספק ספיקא במקום חזקה, עי' בערך חזקה - ספק ספיקא נגד חזקה.

בענין ספק ספיקא נגד עד אחד, עי' בערך עד אחד - עד אחד נגד רוב, וכחות אחרים.

א. למה מהני ספק ספיקא

ב. הכח של ספק ספיקא

ג. ס"ס שאינו מתהפך

ד. ס"ס שאינו שקול

ה. ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובות

ה*. ספק אחד בגופו וספק אחד בדינא

ו. ספק ספיקא משם אחד

ז. ס"ס במקום תרי ותרי

ח. היכא שיוצא מהס"ס תרתי דסתרי

ט. להוציא ממון על פי ס"ס

א. למה מהני ספק ספיקא

דברי הרשב"א שס"ס מהני מטעם רוב ואפשר דעדיף מרוב. ודברי הפ"י שספק ספיקא מהני משום שספיקא דאורייתא הוא לחומרא רק מדרבנן וממילא הספק השני הוא ספיקא דרבנן ולקולא.

כתובות א': י"ג (קטע "ברם"),
קמ"ה סק"א (קטע ראשון), קפ"ד,
ר"ו סק"א, שנ"א, שס"ב סק"ב,
שע"ז.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דרבנן לקולא" סק"א.

הדרך שס"ס עדיף מרוב כי אין זה נחשב בכלל בגדר ספק.

כתובות א': קמ"ה סק"א (קטע "וע"ע בדבריו"), ר"ו סק"א (קטע "ונראה").

בענין ס"ס מטעם רוב: האם הכוונה היא שיש רוב סיכוי להיתר (בספק ספיקא שהוא לצד ההיתר), וממילא ס"ס הוא בגדר רובא דלית קמן די"א שהוא בגדר בירור, או האם הכוונה היא שיש מספר מסוים של אפשרויות, ורובן הן להיתר, והציור הזה שלפנינו פרש מהן, וממילא ס"ס הוא בגדר רובא דאית קמן שאינו בגדר בירור.

כתובות א': קמ"ה סק"א (קטע "והנה יש לעיין ולהלן שם),
קפ"א, ר"ו סק"א (קטע "והקונטרס") סק"ה.

כתובות ב': רמ"ג סק"ב (קטע "שור"), רנ"ח סק"א (קטע "ועוד הראה").

ב"מ: פרק שנים אוחזין נ"ח (קטע "מיהו כבר ביאתי").

ב"ב א': ר"י בהערה הראשונה.

הדרך שס"ס אינו מטעם רוב אלא הרי הוא כח חדש של הכרעה.

כתובות א': קמ"ה סק"א (קטע "וע"ע בדבריו"), קע"ט סק"ד
(קטע "ובביאור"), קפ"ד (קטע "ומדברי הש"ש") ר"ו סק"א (קטע אחרון).

ב. הכח של ספק ספיקא

בענין אם ס"ס מועיל גם לגרום שנחמיר.

כתובות א': קמ"ה סק"א (קטע "ועוד הזכיר"), קע"ט סק"ד.

שספק ספיקא מהני להתיר אפילו מדרבנן אפילו אם נאמר שחזקת היתר לא מהני מדרבנן.

כתובות א': קע"ט סק"ד (קטע "ועוד קשה").

הטעם למה אינו שקול הוא משום שיש רובא דליתאי קמן שהוא רוב של בירור אבל לא בגלל רובא דאיתאי קמן שהוא גזירת הכתוב של התנהגות.

כתובות א': ר"ח.

ה. ספק אחד בגופו וספק אחד בתערובות

שיטת רבינו יצחק הזקן שס"ס מהני רק כששני הספקות הם בתערובת, כגון שנתערב באחרים ואחרים באחרים, וקושיית הרשב"א עליו מכתובות דף ט' ע"א, ותירוצו ששאני בכתובות שם ששני הספקות נולדו יחד, ושני ביאורים בחילוק.

כתובות א': קמ"ה סק"ב, ש"נ.

שיטת הרא"ה שהיכא שאחרי ספק אחד צריכים להחמיר מן התורה משום שספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה, לא מהני ס"ס אלא רבנן החמירו על הספק השני שהוא ספק אם לומר ספיקא דאורייתא לחומרא, אבל היכא שאחרי הספק הראשון צריכים להחמיר רק מדרבנן שפיר מהני ס"ס.

כתובות א': קמ"ה סק"ב, ש"נ.

ה*. ספק אחד בגופו וספק אחד בדינא

בענין ספק ספיקא שספק אחד הוא בגופו, דהיינו בהמציאות, וספק אחד הוא ספיקא דדינא.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספק ספיקא".

ו. ספק ספיקא משם אחד

בענין אם ספק ספיקא משם אחד מועיל או לא. והשיטה שמהני רק מדרבנן. והשיטה שאפילו היכא דהוי משם אחד אבל אם הספק הראשון מתיר טפי מן האחרון הרי זה מועיל).

כתובות א': שס"ו ובהערה השני' שם (עיי"ש הצירים).

ז. ס"ס במקום תרי ותרי

בענין אם ספק ספיקא מהני במקום תרי ותרי.

כתובות ב': רמ"ג סק"ב.

בענין אם רבי מאיר אזיל בתר ספק ספיקא או האם כמו שאינו סומך על רוב הה"נ שאינו סומך על ס"ס.

יבמות א': י"ח.

המחלוקת אם צריכים לברר ספק ספיקא היכא שאפשר, והסברות בענין זה.

כתובות א': י"ג, קס"א*.

ע"ז: ל"ד סק"א.

הסוברים שהיכא שיש ספקות טובא אינו צריך לברר.

ע"ז: ל"ד סק"א.

השיטה שצריכים לברר ס"ס רק אם אפשר לברר את שני הספקות אבל לא אם אפשר לברר רק ספק אחד.

כתובות א': י"ג (קטע "א").

דברי רש"י שהטעם למה תיקנו לישא ביום ד' הוא כי צריכים לברר ס"ס, וכן שאם מצא פ"פ אסור לו לבוא עלי' עד שיעבור זמן מסוים שיוכל להתברר.

כתובות א': י"ג, י"ז, קס"א*, ר"ב.

בענין שספק ספיקא לא מהני לטהר בספק טומאה ברשות היחיד.

כתובות א': קס"ב (קטע "והנה תירוצו" וקטע "ועי' עוד").

ג. ס"ס שאינו מתהפך

בענין ספק ספיקא שאינו מתהפך.

כתובות א': קמ"ה סק"א, קע"ג, קפ"א, קפ"ו.

ב"ק א': קע"ז.

סברת הש"ך שהיכא שבהכרח ספק אחד חייבים לחקור קודם, וכשמסתפקים בדרך זה יש ס"ס, אין חסרון בזה שאינו מתהפך ושם נקדים את הספק השני אין ס"ס, כי איירי שא"א להקדים את הספק השני וכהנ"ל.

כתובות א': קע"ג.

ד. ס"ס שאינו שקול

בענין אם ספק ספיקא מהני היכא שספק אחד אינו שקול.

כתובות א': קמ"ה סק"א, קפ"ד, שמ"ה סק"א.

הדרך שס"ס שאינו שקול לא מהני רק אם

ח. היכא שיוצא מהספק ספיקא תרתי דסתרי

הדרך שלא אזלינן בתר ספק ספיקא כשיוצא מזה תרתי דסתרי.

כתובות ב': רנ"ח סק"א (קטע "ועוד הראה").

ט. להוציא ממון על פי ס"ס

בענין להוציא ממון ע"פ ס"ס.

כתובות א': קמ"ה סק"א (קטע "וע"ע בדבריו"), ר"ה* סק"ב, ר"ו, רפ"ו סק"ג.

גיטין: פרק המביא גט תפ"ז.

דרכיהם של האחרונים שאפילו אם ס"ס לא מהני להוציא ממון אבל להוציא כתובה שפיר מהני.

כתובות א': ר"ו סק"ב ולהלן שם.

הסברא שאם ס"ס מהני מטעם רוב א"כ לפי רב שסובר שמוציאין ממון ע"י רוב הה"נ שמוציאים ע"י ס"ס.

כתובות א': ר"ה* סק"ב.

בענין להוציא מחזקת מרא קמא.

גיטין: פרק המביא גט תפ"ז.

בענין אם סומכוס סובר יחלוקו אפילו כשיש ספק ספיקא.

כתובות א': רפ"ו סק"ג.

ב"ק א': תקנ"ג סק"ה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין נ"ח (קטע "ברם יש להעיר").

הגמ' שרבי יהושע סובר שספק ספיקא מועיל להוציא אע"פ שברי נגד שמא אינו מועיל.

כתובות א': ר"ו סק"א.

הגמ' שרבן גמליאל סובר שברי נגד שמא מועיל להוציא אע"פ שספק ספיקא אינו מועיל.

כתובות א': שנ"א.

בענין ספק ספיקא ביחד עם כחות אחרים, ע"י בערך מוחזק - מוחזק נגד צירוף כחות אחרים.

ספקות

א. לחומרא או לקולא

ב. חסרון ידיעה

ג. ספיקא דינא

ד. איקבע איסורא

ה. יחלוקו מספק

א. לחומרא או לקולא

בענין אם ספיקא דאורייתא הוא לחומרא מן התורה או מדרבנן.

שבת: שגגות, ו'.

יבמות ב': רצ"א (קטע אחרון), תקס"ח סק"ב, תרצ"ה בההערה.

כתובות א': קמ"ה סק"א, קע"ט סק"ד.

קידושין א': נ"ה סק"ב.

קידושין ב': תט"ו (קטע "גם י"ל" וקטע "מיהו אכתי").

קידושין ד': שכ"ז סק"א, של"ט סק"ד (קטע "מיהו צ"ע" וקטע "ועכ"פ").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ה.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דאורייתא". "בענין ספיקא דרבנן לקולא" סק"א. "בענין הלאו של לא תסור" (קטע "והנה השב שמעתתא").

בענין אם הרמב"ם לומד את דינו שספיקא דאורייתא הוא לקולא מהתורה מהדרשה של ממזר ודאי ולא ממזר ספק.

קידושין ד': שכ"ז סק"ב סק"ג, שכ"ח (קטע ראשון).

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דאורייתא" (קטע "והרשב"א בקידושין"). "בענין ספיקא דינא" סק"ב.

תירוצים על הקושיא שאם הרמב"ם לומד ממקום אחר, ולא מממזר ודאי ולא ממזר ספק, א"כ למה צריכים את הדרשה הנ"ל.

קידושין ד': שכ"ז סק"ד סק"ה
סק"ו סק"ז.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ב
(קטע ראשון ולהלן שם).

סימנים בענינים שונים: "בענין
ספיקא דדינא" סק"ב.

הדרך שכתב הרשב"א שהיכא שהספק הוא
מה הוא הדבר מתחילת בריאתו, כמו ספק
חלב ספק שומן, ספיקא דאורייתא הוא
לחומרא מן התורה, אבל היכא שהספק הוא
אם קרה מקרה, ספיקא דאורייתא הוא
לקולא מן התורה אפילו היכא שאין חזקה
לקולא.

סימנים בענינים שונים: "בענין
ספיקא דאורייתא" (קטע "והנה
הרשב"א").

הסוברים שהרמב"ם שסובר שספק איסור
לקולא מן התורה הרי הוא מודה שבספק
אם קיים מצוה הרי הוא חייב להחמיר.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ז.

דרך הפכית: שאפילו אם סוברים שבספק
איסור הולכים לחומרא מהתורה, אפשר
לסבור שבספק אם קיים מצוה הולכים
לקולא מן התורה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ז.

השיטה שאמרינן ספיקא דאורייתא לחומרא
לענין לקיים את המצוה רק היכא שאחרי
ההליכה לחומרא נדע בודאי שיצא ידי
המצוה, אבל לא היכא שיהי' ספק, דהיינו
להפוך מצב שבודאי לא יצא למצב של
ספק יצא.

שבת: שגגות, ז'.

כתובות א': שפ"ט סק"א (קטע
"וי"ל כהצד") סק"ב.

קידושין א': קצ"א*.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ט,
רפ"ז.

מטעם הנ"ל יש שטענו שאין צריכים
להחמיר ללבוש "תכלת" בזמן הזה כי גם
אחרי הלבישה אין הדבר ודאי שיצא אלא
הרי זה ספק.

שבת: שגגות, ז'.

קידושין א': קצ"א*.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ט.

הדרך שאם אחרי שיחמיר יהי' מצב
שבודאי כבר אינו חייב, או משום שקיים
המצוה או משום שבכלל לא היתה כאן
מצוה, הרי הוא שפיר חייב להחמיר אע"פ
שלאחר שהוא מחמיר נשאר ספק אם קיים
מצוה או לא, וכגון היכא שהוא מסופק אם
עכשיו הוא ליל ט"ו ניסן וחייב לאכול מצה
או לא דאחרי שיאכל מצה ישאר שבודאי
אינו חייב (משא"כ בתכלת אחרי שיחמיר
אכתי יתכן שהוא חייב במצות תכלת ולא
קיים אותה).

שבת: שגגות, ז'.

קידושין א': קצ"א*.

ב"מ: פרק שנים אוחזין רפ"ז.

לפי הרמב"ם שסובר שעל דינים דרבנן
עוברים על הלאו של לא תסור, למה
אמרינן שספיקא דרבנן לקולא, הלא הספק
הוא ספק דאורייתא, דהיינו אם יש כאן
הלאו של לא תסור.

שבועות: נ"א*.

סימנים בענינים שונים: "בענין
הלאו של לא תסור" (קטע
"והרמב"ן" ולהלן שם).

בענין אם אמרינן ספיקא דרבנן לקולא
כשיש להאיסור עיקר מן התורה.

סימנים בענינים שונים: "עוד
בענין ספיקא דרבנן לקולא".

דברי רעק"א שלא אמרינן ספיקא דרבנן
לקולא כשאותו מעשה אסור לפעמים
מדאורייתא.

סימנים בענינים שונים: "עוד בענין
ספיקא דרבנן לקולא" סק"ב.

בענין אם אמרינן ספיקא דרבנן לקולא
היכא שיש תרי ותרי.

כתובות ב': רמ"ג סק"ב (קטע
"וכקושיית").

בענין אם אמרינן ספיקא דרבנן לקולא
היכא שיש חזקת איסור.

קידושין ג': ס"ו (קטע "וי"ל").

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דרבנן לקולא".

דברי רבי יוסף ענגל זצ"ל בספר ציונים לתורה שהחפץ הי' אסור מן התורה, והותר מן התורה, ונשאר ספק אם עודנו אסור מדרבנן, לא אזלינן בתר החזקה דמעיקרא (אפילו לפי הסוברים שבספיקא דרבנן אזלינן בתר חזקה דמעיקרא ואוסרים).

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דרבנן לקולא" סק"ג.

בענין אם אמרינן ספיקא דרבנן לקולא גם בצירוף של איקבע איסורא.

"בענין ספיקא דרבנן לקולא" סק"א.

שספיקא דרבנן לקולא גם כששייך לומר כאן נמצא כאן הי'.

ב"ב א': ר"ט, ר"ג.

שהיכא שהדבר נוגע לדינים דאורייתא צריכים להחמיר אפילו לגבי הדברים שהם רק מדרבנן.

כתובות ב': רמ"ג סק"ב (קטע "וכקושיית").

בענין ספק נפשות להקל.

כתובות א': ש"פ, שפ"א.

שיטת הראשונים והאחרונים בספק מתנות כהונה וספק מתנות עניים, דהיינו היכא שהדבר נוגע גם לממונות וגם לאיסורים, האם מכריעים על פי כללי ממון או על פי כללי איסור.

כתובות א': שפ"ט סק"א, שצ"ד (קטע "א'").

כתובות ב': כ"ד (קטע אחרון), רי"ז סק"א (קטע "א'").

נדרים: פרק כל כנויי פ"ו.

גיטין: פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ב.

ב"ק א': פ"ז* (קטע "ובעיקר").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רמ"ז, רנ"ה (קטע "והנה יש" ולהלן שם), פרק אלו מציאות ח'.

דברי הרא"ש בריש אלו מציאות שספק השבת אבידה לחומרא.

כתובות א': שפ"ט סק"א (קטע "ולהלן נעיר").

ב"מ: פרק אלו מציאות ח' סק"ב.

ב. חסרון ידיעה

שהיכא שאינו בגדר ספק אלא בגדר חסרון ידיעה לא אזלינן בתר חזקה.

ב"ב ב': שצ"ג סק"א (קטע ראשון).

שהיכא שאינו בגדר ספק אלא בגדר חסרון ידיעה אין ב"ד פוסקים שום פסק כלל.

ב"מ: פרק שנים אוחזין י"ט סק"א (קטע "ועכשיו נבאר" ולהלן שם), סק"ב.

ב"ב ב': שצ"ט סק"ג.

ג. ספיקא דדינא

דברי הרשב"ם שגם סומכוס מודה שבספיקא דדינא אזלינן בתר המוחזק.

ב"ב ב': שצ"ט סק"ב.

שספיקא דדינא מיקרי דררא דממונא.

ב"ב ב': שצ"ט סק"ב.

הדרך שספיקא דדינא אינו נחשב בגדר ספק כי הדין בעצמותו ברור רק שאנחנו אין אנו יודעים, ואפשר שיבוא חכם גדול שכן יודע.

ב"ב ב': פרק יש נוהלין ק"ל (קטע "ועוד הקשה").

בענין אם בספיקא דדינא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא.

קידושין א': נ"ה סק"ג ולהלן שם.

קידושין ד': רי"א (קטע "ובביאור").

ב"מ: פרק שנים אוחזין רע"ג* (קטע "וי"ל דס"ל").

ב"ב ב': שנו"ז סק"א סק"ג.

הוריות: מ"ו.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספק ספיקא" (קטע "ועוד דעיי"). "בענין ספיקא דדינא" סק"א.

בענין אם מ"עשירי ודאי ולא עשירי ספק" ממעטים גם ספיקא דדינא.

ב"ב ב': פרק יש נוהלין ק"ל (קטע "ועוד הקשה").

ד. איקבע איסורא

הקושיא על הרמב"ם מהא שחייבים אשם תלוי היכא שעבר על ספק איסור כרת, והתני שהרמב"ם פוסק שחייב אשם תלוי רק באיקבע איסורא, ובאיקבע איסורא ס"ל באמת שספיקא דאורייתא לחומרא מהתורה. והגורסים בדברי הרמב"ם ששאני אשם תלוי דאירי באיסור כרת, והתם מודה הרמב"ם שלחומרא מהתורה.

קידושין ד': שכ"ז סק"א, של"ט סק"ד (קטע "ועכ"פ").

עוד בענין שבאיקבע איסורא מודה הרמב"ם שלחומרא מן התורה.

שבת: שגות, ו'.

קידושין ד': שמ"א סק"ד.

ה. יחלוקו מספק

שיטת תוס' שלומר כל דאלים גבר עדיף מלומר היחלוקו של ספקות, והטעמים למה.

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט'.

דברי הגמ' בב"ב דף ל"ה ע"א שלא אמרין היחלוקו של ספקות היכא ד"איכא למיקם עלה דמילתא".

ב"מ: פרק שנים אוחזין ט'.

ספר תורה

בענין דיני קריאת התורה, ע"י בערך קריאת תורה סק"א.

בענין ספר תורה שנמצאת בו טעות, וכן בענין ציורים שונים של טעויות, וכן בענין הצורה הנכונה של האותיות, ע"י בערך קריאת התורה סק"ב - סק"ד.

בענין ספר תורה של מלך, ע"י בערך מלך - דיני המלך.

בענין שרטוט, ע"י בערך שרטוט.

בענין כתבי הקודש בשאר לשונות, ע"י בערך כתב - על פה.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דאורייתא" (קטע "והנה שיטת הרשב"א"). "בענין ספיקא דדינא" סק"ב.

דברי הש"ש שאפילו אם חזקה דאיתרע לא מהני להכריע, אבל הרי היא פועלת שהספק נחשב בגדר איקבע איסורא.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דדינא" סק"ב.

דברי האור שמח שכל ספיקא דדינא הוא בגדר איקבע איסורא.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דדינא" סק"ב (קטע "ולפ"ז" וקטע "והנה נקטנו").

דברי האור שמח שע"א אומר אומר אכלת חלב וע"א אומר לא אכלת הרי זה נחשב איקבע איסורא.

סימנים בענינים שונים: "בענין ספיקא דדינא" סק"ב (קטע "והנה נקטנו").

א. כללי

ב. מצות כתיבת ספר תורה וחלות קדושתו

ג. כבוד ספר תורה

ד. מעשה הכתיבה

ה. האות ומוקף גויל

ו. תגין

ז. פרשיות פתוחות וסתומות

ח. טעויות

ט. ספר תורה שנקרע

י. קדושת הגליון של ספר תורה

א. כללי

דברי הרמב"ן שמשה הי' כסופר המעתיק מהספר תורה של מעלה שכתוב אש שחורה על גבי אש לבנה.

ב"ק א': מ"ז (קטע "גם י"ל" ולהלן שם).

ב"ב א': ק"מ ("ועל כל פנים").

חומש: הקדמה, ב' סק"ב ובהערה השני'. פר' האזינו "בענין מהותה

מתקדש בשעת כתיבתו, או האם בסוף מתקדש כולו.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה ב'.

חומש: פר' שופטים, "בענין כתיבת ספר תורה" [ב] סק"ב.

ג. כבוד ספר תורה

ע"י בערך תורה - לכבד את התורה.

ד. מעשה הכתיבה

בענין "וכתבתם שתהא כתיבה תמה, שלא יכתוב אלפין עינין וכו'".

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה א'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו', ט) [א].

פירושי הראשונים מה עוד נכלל בזה שצריכים "כתיבה תמה".

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ט'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט) [ט].

שבספר תורה לא נאמר דין של "כתיבת פרשיות" כמו שנאמר בתפילין ומזוזות, אלא רק דין של "כתיבת הספר כולו", ולכן בתפילין ומזוזות יש הו"א לומר שכל פרשה היא מצוה נפרדת משא"כ בס"ת אין הו"א כזה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, א' (קטע אחרון).

חומש: פר' שופטים, "בענין כתיבת ספר תורה" [א] (קטע אחרון).

שנאמר דין מסוים של כתיבת דפים כדחזינן מהא שאם כתב את כל הספר תורה על דף אחד פסול.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"א.

חומש: פר' שופטים, "בענין כתיבת ספר תורה" [ג].

בענין מספר הדפים שביריעה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ב, י"ג, י"ח.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ד] [ה] [ט].

של שירת האזינו" סק"ב (קטע "ונראה"). פר' וזאת הברכה, "עוד בענין השמונה פסוקים" [ב] (קטע "ועי' בחידושי הגרי"ז").

דברי הראב"ד שאפשר להתפיס נדר בהשמות שבספר תורה.

נדרים: פרק כל כנויי קמ"ב סק"א סק"ב.

המחלוקת בין הרמב"ם (והאבן עזרא) נגד הרמב"ן אם הפסוק כי בא סוס פרעה וגו' הוא חלק מהשירה (רמב"ם) או לא (רמב"ן).

חומש: פר' בשלח, כי בא סוס פרעה וגו' (ט"ו, י"ט).

בענין אם "ספר הברית" המוזכר בשמות כ"ד ז' הי' בגדר חלק מהספר תורה, או האם הי' בגדר חפצא אחר בפני עצמו שהיו כתובות בו פרשיות שבתורה וכמו תפילין ומזוזה.

חומש: פר' משפטים, ויקח ספר הברית (כ"ד, ז').

ב. מצות כתיבת ספר תורה וחלות קדושתו

בענין איך לומדים מצות כתיבת ספר תורה, מ"כתבו לכם את השירה הזאת", דאיירי בשירת האזינו, ע"י בערך שירת האזינו.

שאע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו שנאמר ועתה כתבו לכם.

סנהדרין: ק"צ (קטע ראשון).

חומש: פר' שופטים, וכתב לו את משנה התורה הזאת (י"ז, י"ח) [א] [ב].

שלקיום מצות כתיבת ספר תורה צריכים שהספר תורה יהי' שלו.

סנהדרין: ק"צ (קטע ראשון).

שאינן צריכים לכותבו לשמו.

סנהדרין: ק"צ (קטע ראשון).

שיטת רש"י שיוצאים ע"י שקונים ספר תורה.

סנהדרין: ק"צ (קטע ראשון).

בענין אם בכתיבת ספר תורה כל מקצת

בענין הנחת ריוח כחוט השערה בין האותיות.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ד.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ו].

בענין כמה אותיות מותר לכתוב חוץ להדף.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ט"ו.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ז].

בענין מה נקרא חוץ להדף, האם חוץ לשורות הכתב או האם חוץ להשרטוט.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ט"ז.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ח].

בענין השארת גליון בתחילת וסוף הספר תורה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ד.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט" [יד].

"עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה".

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ', כ"א.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [יא].

בענין החיוב שהסופר יאמר בפיו את המלה שהוא כותב.

חומש: פר' וזאת הברכה, "עוד בענין השמונה פסוקים" [א].

דברי תוס' שאחרי שכתב ס"ת לשמו, שוב אינו יכול לחזור בו ולבטל את הלשמו.

גיטין: פרק השולח נ"ו, נ"ט.

בענין היכא שחיבר שני חצאי אות ע"י תפירה, האם זה נקרא בגדר כתיבה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ט סק"ד.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [י] סק"ד.

דברי הרשב"א שמחיקת גג החית לעשות שתי זיינין אינה בגדר חק תוכות אלא כתיבה ממש, וכן מחיקת העוקץ של הדלת לעשות אות ריש אינה בגדר חק תוכות אלא כתיבה ממש.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג' (קטע "ברם").

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [ד] (קטע "ברם").

בענין קוצו של יוד.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ה'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [ו].

בענין צורת אות הא, (אות דל"ת בהוספת ירד).

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ו'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [ז].

ה. ומוקף גויל

בענין דברי הבית הלוי שכל זמן שהוא ממשיך כתיבת האות, ומאריך אותה יותר ממה שצריכים, הרי זה נקרא שעוד לא נגמרה כתיבתה בהכשר, וממילא אם בשעת הכתיבה המשך סוף רגל האות עד סוף הגויל הרי היא פסולה כי אינה מוקפת גויל וכסברת הבית הלוי הנ"ל, אבל אם הוסיפו על האות אח"כ הרי היא כשירה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ב'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו'), ט' [ב].

בענין אם הקלף שבאמצע האות, כגון אמצע האות בית או האות מס, הרי הוא בגדר גויל או האם הוא נחשב חלק מגוף האות.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ז'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו'), ט' [ג].

בענין ניקב הגויל שבאמצע האות, כגון תרכו של האות בית או האות מס.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ז'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו', ט') [ג].

בענין היכא שהאות למד נכנסת לתוך החית שבהשורה העליונה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ז' (קטע "ועי' בתוס" וקטע אחרון, י"ד).

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו', ט') [ג] (קטע "ועי' בתוס" וקטע אחרון). פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ו].

בענין אם האות לא היתה מוקפת גויל, ובבת אחת נעשית מוקפת גויל וגם נפלה עליו טיפת דיו, האם זה כמו היכא שנפלה טיפת דיו על אות שהיתה כבר כשירה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ט סק"ד (עיי"ש הציור).

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ו] סק"ד (עיי"ש הציור).

בענין אם בלי מוקף גויל חסר בגוף צורת האות או האם זה דין נוסף של כתיבה תמה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו', ט') [ד].

הדרך שנתערבה אות באות גרע מהיכא שהגיעה האות עד סוף הגויל ואין האות מוקפת גויל, כי בנתערבה אות באות אין ניכר איפוא האות נגמרת ודבר זה הרי הוא חסרון בגוף צורת האות.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג' (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו', ט') [ד] (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

דברי הירושלמי שבעירב אות באות, אם נתחברו מלמעלן פסול, ואם נתחברו מלמטן כשר, ואם נתחברו באמצע, כגון בהמלה ארצך אם תחתית הצ' נוגעת באמצעיתה של הך', הרי זה ספק.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג' (קטע "והנה יש להוכיח" ולהלן שם).

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [ד] (קטע "והנה יש להוכיח" ולהלן שם).

בענין אם אפשר לגרד את האות ולעשותה מוקפת גויל כדי להכשירה, ואין כאן חסרון של "שלא כסדרן" בתפילין ומזוזה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג' (קטע "ועוד ביאר הגרי"ז" ולהלן שם).

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [ד] (קטע "ועוד ביאר הגרי"ז" ולהלן שם).

ו. תגין

בענין אם התגין חשיבי חלק מגוף צורת האות.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג' (קטע אחרון), ד'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [ד] (קטע אחרון), [ה] (קטע "מיהו לכאורה" [ח]).

בענין אם התגין של אותיות שעטנ"ז ג"ץ מעכבין.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ח'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו', ט') [ד] (קטע אחרון) [ח].

שיטת הרמב"ם שרק מזוזה צריכה זיוגין (תגין).

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ג' (קטע אחרון), ח', ט'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו', ט') [ד] (קטע אחרון) [ח] [ט].

השיטה שהאותיות הבק"י צריכות תג אחד.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [ז].

הסברא שגם האות דלת צריכה זיון, כי האות הא צריכה זיון, והרי האות הא מורכבת מהאות דלת בהוספת רגל שמאלית, וא"כ חזינן מהאות הא שגם האות ד' צריכה זיון. וכן י"ל בנוגע להאות חית דהיינו שהיא צריכה תגין כי היא מורכבת משתי זיינין והאות זין צריכה זיון.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ו'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם וגו' (ו'), ט' [ז].

בענין תגי האות שנוגעים זה בזה, וכן היכא שתג נוגע באות אחר.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, ד'.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [ה].

ז. פרשיות פתוחות וסתומות

שיטת הרא"ש והרמב"ם בענין איך עושים פרשיות פתוחות ופרשיות סתומות.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ה, כ"ו.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [יא] [יב] [יג] [טו] [טז].

עצת הט"ז איך לעשות פרשה שהיא סתומה לכולי עלמא, וההשגות עליו.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ז.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [יז].

שיטת ר"ת בענין איך עושים סתומה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ח.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [יח].

בענין אם פתוחה וסתומה נקבעות ע"י צורת תחילת הפרשה או ע"י צורת סוף הפרשה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, כ"ט.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [יט].

ח. טעויות

שיטת הרמב"ן והר"ן בענין מתי חסרון אות אחת פוסלת, ומתי רק חסרון יריעה אחת פוסלת.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, א'.

חומש: פר' שופטים, "בענין כתיבת ספר תורה" [א].

בענין ארבע טעויות בכל דף ודף, ובענין "דף אחת שלימה מצלת", ובענין "כתיב רובי" דספרא שפיר".

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י', י"א.

חומש: פר' שופטים, "בענין כתיבת ספר תורה" [ב] [ג].

בענין הטועה בשם.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ח.

חומש: פר' ואתחנן, וכתבתם (ו'), ט' [י]. פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [ט].

ט. ספר תורה שנקרע

בענין מתי מותר לתפור ספר תורה שנקרע.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ט.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [י].

בענין קרע שהוא יותר מג' שיטין בחדתתא.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ט סק"ג.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [י] סק"ג.

שיטת הרמב"ם בנקרע בין דף לדף.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה, י"ט סק"ו.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין כתיבת ספר תורה" [י] סק"ו.

בענין נקרע בתוך האות (מוקף גויל).

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה,
י"ט סק"ד.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין
כתיבת ספר תורה" [י] סק"ד.

בענין נקרע בין שיטה לשיטה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה,
י"ט סק"ו.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין
כתיבת ספר תורה" [י] סק"ו.

"והני מילי בגידין אבל בגרדין לא יתפור".

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה,
י"ט סק"ה.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין
כתיבת ספר תורה" [י] סק"ה.

בענין אפיצן.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה,
י"ט סק"ב סק"ז סק"ח סק"ט.

חומש: פר' שופטים, "עוד בענין
כתיבת ספר תורה" [י] סק"ב סק"ז
סק"ח סק"ט.

י. קדושת הגליון של ספר תורה

"ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין
מהן מזוזה": בענין איך שייך לעשות מזוזה
מספר תורה, וכן אם מותר לעשות מזוזה
מהגליון של ספר תורה, כי הגליון אינו
קדוש בקדושה חמורה או האם גם הגליון
קדוש בקדושה חמורה.

מנחות: ספר תורה תפילין ומזוזה,
ל'.

חומש: פר' ואתחנן,, וכתבתם (ו'),
ט' [כ] סק"ב.